

T. f. Rektorns vid Eskilstuna allmänna
läroverk

yttrande.

Till Högvärdiga Domkapitlet i Strengnäs.

I anledning af Riksdagens Revisorers anmärkning, att ingen post för brandförsäkring af allmänna läroverkets hus i Eskilstuna blifvit i läroverkets räkenskaper upptagen, får jag vördsamt afgifva följande yttrande:

För att amortera den skuld, hvori Eskilstuna stad satte sig för uppförande af nuvarande läroverksbyggnad, som blef färdig år 1885, har staden genom Kunglig resolution erhållit rättighet att årligen under en tid af 25 år uppbära terminsafgifterna till byggnadsfonden. Häraf framgår som en gifven följd, att staden måste vara pliktig att besörja alla utgifter, som eljes skulle bestridas af byggnadsfonden, således äfven brandförsäkringen. Att staden fullgör sin skyldighet härutinnan, synes af bifogade intyg från stadskamreraren.

Att ingen utgiftspost för brandförsäkring synes i läroverkets räkenskaper, är således helt naturligt. För framtiden skall emellertid i desamma upplysningsvis meddelas, huru med denna sak förhåller sig.

Eskilstuna den 27 December 1897.

R. F. Almqvist.

T. f. Rektor.

Bilaga.

Eskilstuna stads drätselkammare har den 18 Februari 1886 till försäkring mot brandskada uti Städernas allmänna brandstodsbolag anmält allmänna läroverkets här i staden hus, beläget å gården n:o 127 G.; och har samma bolags styrelse den 23 Februari 1886 fastställt denna försäkring till ett värde för huset af sextiofemtusen kronor, hvilken försäkring ännu är gällande. Premierna för denna försäkring hafva allt hittills blifvit från stadskassan betalda, hvilket allt intygas på begäran.

Eskilstuna stadskamrerarekontor den 27 December 1897.

C. Jernbergh.

T. f. Rektorns vid Askersunds all-
männa läroverk
yttrande.

Till Högvärdiga Domkapitlet i Strengnäs stift.

Enligt Högvärdiga Domkapitlets resolution af den 22 dennes får jag härmed afgifva yttrande öfver Riksdagens Revisorers hit remitterade anmärkning i hvad densamma rör Askersunds allmänna läroverk.

Brandförsäkring för det egentliga lärohuset, hvars underhåll på grund af § 5 i Kongl. Maj:ts nådiga reglemente af den 8 Februari 1841 åligger Askersunds stad (se Bil. A.), har varit gällande allt sedan år 1847 (se Bil. B.). Det senare af staden uppförda gymnastikhuset, hvilket tillika inrymmer en lärosal och hvars underhåll staden åtagit sig, har varit brandförsäkradt allt sedan år 1866.

För dessa brandförsäkringar hafva, såsom synes på grund af stadens *underhållsskyldighet*, afgifter erlagts af kommunen (se Bil. B.), utan att derutinnan inträdde någon förändring, sedan Kongl. Maj:ts nådiga stadga för rikets allmänna läroverk af den 1 November 1878 utfärdats, i hvilken stadga för första gången förekommer uppgift om, att byggnadsfonden är "afsedd — — för bestridande af brandförsäkring".

Då dessa nu citerade ord icke synta mig oeftergiffigen fordra en ändring af förut bestående förhållandet, att brandförsäkringsavgifterna erläggas af kommunen, och jag dessutom genom dylik ändring af en äfven efter år 1878 följd och af vederbörande granskande myndigheter under denna långa tid utan anmärkning lemnad praxis icke ansåg mig tillvarataga den fonds intressen, hvilken jag har att jemte delegerade förvalta, har jag, som den 1 Juli 1895 tillträdde rektorsbefattningen härstädes, hvarken för år 1896 eller andra räkenskapsår funnit mig pliktig hos kommunalstyrelsen göra framställning om, att den måtte med dessa utbetalningar upphöra, och föreslå delegerade att af byggnadsfondens medel bestrida nämnda utgifter, helst som i följd häraf möjligen kunnat från kommunens sida framställas retroaktiva kraf, och de afgifter, som erlagts under vissa år, då större eldsvådor hemsökt Sveriges städer, uppgått till ganska afsevärda belopp.

Uppllysning i *räkenskapen* derom, att lärohuset och gymnastikbyggnaden äro försäkrade mot eldskada, äfven om utgifterna härför under räkenskapsåret icke bestridts af läroverkets medel, kan visserligen i likhet med många andra önskningsmål anses lämplig, men fordras mig veterligen icke i någon

för läroverken gällande författning, hvadan jag icke kan finna någon *skyldighet* härutinnan hafva för mig förelegat.

Remissakten återgår jemlikt den mig gifna resolutionen.

Askersund den 28 December 1897.

Hjalmar Kylén.

t. f. Rektor.

Bilaga A.

Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente för Prins Oscars Elementar-Schola i Askersund: Gifvet Stockholms Slott den 8 Februarii 1841.

---

§ 5.

Lärarne åtnjuta derjemte fria boningsrum, Rector i hela södra Scholhuset; med undantag af lärosalen, och Collegan i öfra våningen af det norra Scholhuset med enahanda undantag.

Underhållet af Scholans hus åligger framgent Askersunds Stad.

Bilaga B.

Att härvarande allmänna läroverks lärohus är sedan den 21 April 1847, på derom den 30 Maj 1846 af Askersunds stad gjord framställning, försäkradt mot eldfara i Städernas allmänna brandstodsbolag;

att samma läroverks gymnastikbyggnad, hvilken tillika inrymmer en lärosal, är sedan den 20 Oktober 1866, på derom den 5 Oktober samma år af "Byggnadskomitén" gjord framställning, försäkradt mot eldfara i nämnda bolag;

att de på grund af dessa försäkringar utgående afgifterna oafbrutet och senast innevarande år till Askersunds stads brandstodskomité inbetalats genom drätselkammaren af kommunalkassans medel, intygas på begäran.

Askersund den 27 December 1897.

Å brandstodskomiténs vägnar.

C. W. Wennermark.

Ordförande.

5:o.

Lunds Domkapitels

utlåtande.

Till Konungen.

I sin den 30 November 1897 afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 hafva Riksdagens Revisorer omförmålt att, ehuru enligt 127 § i nådiga stadgan för rikets allmänna läroverk den 1 November 1878 lärohus skall vara brandförsäkradt och enligt 137 § i samma stadga kostnaden för brandförsäkringens bestridande skall utgå från läroverkens byggnadsfonder, af räkenskaperna emellertid icke framginge, att läroverksbyggnaderna vid allmänna läroverken i Ystad, Landskrona, Trelleborg, Karlskrona, Karlshamn och Engelholm blifvit mot eldskada försäkrade, hafvande Revisorerne emellertid ansett att, derest anmärkta förhållandet i vissa fall möjligen berodde derpå, att vid något eller några af berörda läroverk läroverksbyggnaderna blifvit före räkenskapsåret för längre tid brandförsäkrade, intyg derom hade bort räkenskapen bifogas.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom remiss den 3 sistlidne December anbefalt Domkapitlet att i anledning häraf inkomma med underdånigt utlåtande, får Domkapitlet, efter att i ärendet hafva inhemtat yttrande från vederbörande rektorer, dels i öfverensstämmelse med dessa yttranden meddela

att läroverksbyggnaderna vid allmänna läroverken i Ystad och Trelleborg äro för all framtid brandförsäkrade;

att läroverksbyggnaderna vid allmänna läroverken i Landskrona, Karlskrona, Karlshamn och Engelholm likaledes äro mot eldskada försäkrade samt att försäkringsavgifterna betalas af vederbörande stadskommuner;

dels också, i anledning af Revisorernes förmenande att, äfven om räkenskapen öfver läroverkens byggnadsfonder för året icke utvisade att brandförsäkringsavgifter derifrån utgått, intyg om byggnadernas brandförsäkring i sådant fall bort räkenskapen bifogas, underdånigst uttala den mening att räkenskapen icke synes vara rätta stället för bestyrkande af ett förhållande, som icke föranledt någon utgift, utan torde uppgift i sådant afseende, om den eljest må anses påkallad, rätteligen böra meddelas i vederbörande läroverks årsredogörelse.

Lunds Domkapitel den 5 Januari 1898.

Underdånigst:

PER EKLUND.

F. A. JOHANSSON.

O. HOLMSTRÖM.

R. WINGREN.

B. W. Ericsson.

6:o.

Göteborgs Domkapitels

utlåtande.

Till Konungen.

I anledning af nådig remiss den 3 nästlidne December uppå Riksdagens Revisorerers anmärkningar vid Göteborgs 5-klassiga allmänna läroverks samt allmänna läroverkens i Uddevalla, Strömstad, Halmstad och Varberg räkenskaper för år 1896 får Domkapitlet, med öfverlemnande af vederbörande rektors-embetens inkomna förklaringar, för egen del i underdånighet tillkännagifva, att Domkapitlet ej har något att anföra utöfver hvad förklaringarne innehålla.
Göteborgs Domkapitel den 12 Januari 1898.

Underdånigst:

E. H. RODHE.

ANTON ROSELL.

C. ADAM.

JULIUS ÖSTERBERG.

A. B. Magni.

**Rektorns vid femklassiga allmänna
läroverket i Göteborg**

yttrande.

Till Högvärdiga Domkapitlet i Göteborg.

Med återställande af remisshandlingarne, som jemte Högvärdiga Domkapitlets resolution (A. 258) af den 22 December 1897 hit inkommo den 29 i denna månad, får jag vördsamt meddela, att Göteborgs femklassiga allmänna läroverks byggnader, hvilka på stadens egen bekostnad uppförts, varit och fortfarande äro genom Göteborgs stads försorg och på dess bekostnad försäkrade i brand- och liförsäkringsaktiebolaget Svea för en summa af tillhoppa Tvåhundraotftusen trehundra (212,300) kronor.

Till bestyrkande häraf bifogas närslutna intyg från Göteborgs stadskamrerarekontor.

Göteborg i femklassiga allmänna läroverkets rektorsexpedition den 30 December 1897.

C. Möller.

Bilaga.

Att Göteborgs stad, som på egen bekostnad uppbyggt de för femklassiga elementarläroverket i Majorna använda byggnaderna, haft och har samma byggnader i brand- och liffförsäkringsaktiebolaget Svea försäkrade sålunda:

skolhuset	kronor 180,000: —
gymnastikhuset	„ 29,000: —
afträdet	„ 1,500: —
urinkur	„ 300: —
staket af trä	„ 1,500: —

eller för tillhopa kronor 212,300: —

det varder härmed intygadt.

Göteborg i stadskamrerarekontoret den 29 December 1897.

P. Andréen.

Rektorns vid Uddevalla allmänna
läroverk

yttrande.

Högvärdiga Domkapitlet, Göteborg!

Med återställande af remisshandlingarne får jag härmed vördsammast afgifva den förklaring, att, såsom bifogade intyg utvisar, Uddevalla allmänna läroverks såväl lärohus som gymnastikbyggnad varit brandförsäkrade, lärohuset i Städernas allmänna brandstodsbolag för kronor 67,500, gymnastikbyggnaden i brand- och liffförsäkringsaktiebolaget Svea för kronor 25,000 samt att premierna för dessa försäkringar betalats ur Uddevalla stadskassa.

Uddevalla den 31 December 1897.

J. M. Florell.

Bilaga.

Att Uddevalla allmänna läroverks lärohus är försäkradt i Städernas allmänna brandstodsbolag för ..... kronor 67,500: — och dess gymnastikhus är försäkradt i aktiebolaget Svea för „ 25,000: — samt att premierna för dessa försäkringar till dato betalats ur Uddevalla stadskassa, intygas härmed på begäran.

Uddevalla stads kassakontor, 30 December 1897.

J. Collander.

Stadskassör.

**T. F. Rektorns vid Strömstads all-
männa läroverk**

ytttrande.

Högvärdiga Domkapitlet i Göteborg.

Med anledning af sistlidne gårdag hit ingången remiss angående härvarande läroverkshus' försäkring mot eldskada får jag med bifogande af bevis om försäkringen värdsamt afgifva följande yttrande:

Sedan läroverkshusets uppförande, hvartill staden erhöi rätt att disponera hela byggnadsfonden, har brandförsäkringen ombesörjts af staden, som betalt de erforderliga utgifterna, hvilka derfor icke blifvit i byggnadsfondens räkenskaper upptagna.

Strömstad 31 December 1897.

K. Cederskog.

T. f. Rektor.

Bilaga.

Afskrift.

Att härvarande allm. läroverks byggnader alltsedan deras uppförande varit af staden brandförsäkrade i försäkringsaktiebolaget Skandia samt att premierna derfor af staden gäldats till den 6 September 1898 (åtta), betygas på begäran.

Strömstad den 30 December 1897.

På drätselkammarens vägnar

J. H. SYLVANDER.

Ordf.

Vidimeras ex officio

K. Cederskog.

**Rektorns vid Halmstads allmänna
läroverk**

ytttrande.

Till Domkapitlet i Göteborg.

Med anledning af Domkapitlets remiss af den 22 innevarande December, hvilken remiss hit inkom den 29 i samma månad, får jag meddela, att läro-

verkshuset härstädes alltsedan år 1869 genom drätselkammarens försorg varit och, såsom af bilagda qvitto synes, fortfarande är brandförsäkradt i Städernas allmänna brandstodsbolag, ett förhållande som också af stadens räkenskaper framgår. Anledningen till att ifrågavarande brandförsäkring icke omförmäles i läroverkets räkenskap är den, att med stöd af Kongl. Maj:ts nådiga utslag den 12 Oktober 1869 byggnadskassans behållning hittills hvarje år enligt rektors och delegerades beslut öfverlemnats till stadens drätselkammare, hvilken deremot å sin sida är skyldig att bestrida kostnaderna för hvad till läroverkshusets underhåll med mera hörer. Bland sådana kostnader har drätselkammaren hittills varit van att äfven bestrida kostnaden för läroverkshusets brandförsäkring. Om tillvaron af det nämnda nådiga utslaget brukar jag också städse under mom. 31. Anm. göra en erinran.

Emellertid skall jag med anledning af Revisorernes nu gjorda anmärkning hädanefter af byggnadsfondens medel sjelf erlägga brandförsäkringsafgiften, innan behållningen till drätselkammaren öfverlemnas.

Halmstad af rektorsembetet den 31 December 1897.

H. F. Hult.

Bilaga.

Afskrift.

Att härvarande högre elementarläroverks byggnad, belägen på en från Halmstads slott afskiljd och af Kronan till staden öfverlemnad jordrymd emellan slottet och staden, är uti Städernas allmänna brandstodsbolag under N:o 36099 på obestämd tid brandförsäkrad för ..... kronor 90,000: — samt uti sagda hus befintlig dels väggfast, dels svåriligen flyttbar materiel, såsom varmapparater, katedrar, läktare, bänkar, stolar, bord, orgel, skåp, gymnastik-appareil m. m. genom samma brandbref för ..... ” 20,000: —
tillhopa kronor 110,000: —,
säger *Etthundratiotusen kronor*, äfvensom att årsafgifterna för denna för säkring äro guldna för tiden till och med år 1897, det varder härmed på begäran intygadt.

Halmstad den 31 December 1897.

Å Brandstodskomiténs vägnar:

P. BENGTTSSON.

Ordf.

Vidimeras ex officio.

H. F. Hult.

Rektorns vid Varbergs allmänna
läroverk

yttrande.

Till Högvärdiga Domkapitlet i Göteborg.

Med anledning af Domkapitlets remiss af Riksdagens Revisorers anmärkning rörande Varbergs lägre allmänna läroverks lärohus i fråga om brandförsäkring för år 1896, får jag härmed, jemte återställandet af remisshandlingen, vördsamt meddela, att, såsom af här bifogade intyg från v. konsul R. Jobson framgår, nämnda hus ända sedan den 20 September 1895 varit och intill den 5 November 1898 är brandförsäkradt i brand- och liffförsäkrings-aktiebolaget Svea, äfvensom att kostnaderna härför bestridts och bestridas af Varbergs stad genom dess drätselkammare.

Varberg den 31 December 1897.

A. Börjeson,
t. f. rektor.

Bilaga.

Härmed intygas, att Varbergs lägre allmänna läroverks byggnad härstädes alltsedan den 20 Sept. 1895 varit och fortfarande, tills den 5 Nov. 1898, är brandförsäkrad i brand- och liffförsäkrings-aktiebolaget Svea i Göteborg för Sextiofemtusen (65,000) kronor.

Varberg den 30 December 1897.

Rob. C. Jobson.

7:o.

Kalmar Domkapitels

utlåtande.

Till Konungen.

Till åttlydnad af nådig befallning att afgifva underdånigt yttrande i anledning af Riksdagens Revisorers i revisionsberättelsen för år 1896 framställda anmärkning derom, att af Oskarshamns läroverks räkenskaper icke framginge, att läroverksbyggnaderna blifvit försäkrade mot eldskada, får Domkapitlet här-

jemte i underdånighet öfverlemna stadens drätselkammares bevis om ifråga-
varande byggnaders försäkring i nämnda hänseende, och torde vid sådant för-
hållande vidare yttrande i ämnet ej erfordras.

Kalmar Domkapitel den 19 Januari 1898.

Underdånigst:

P. SJÖBRING.

WARHOLM.

M. ROSBERG.

L. N. HALLMER.

F. J. BÆHRENDTZ.

P. J. LINDVALL.

A. R. ISBERG.

J. A. Johansson.

Bilaga.

På begäran varder härmed meddeladt, dels att Oskarshamns allmänna
läroverks hufvudbyggnad för ett belopp af 42,000 kronor är försäkrad uti
Städernas allmänna brandstodsbolag och dels att läroverkets gymnastiklokal
är försäkrad uti bolaget Skandia för ett belopp af 24,000, hvaraf dock 4,500
kronor afse apparelj och inventarier.

Oskarshamn den 7 Januari 1898.

För Oskarshamns drätselkammare

H. DRANGEL,

t. f. Kamrer.

8:o.

Karlstads Domkapitels

utlåtande.

Till Konungen.

Genom nådig remiss har Eders Kongl. Maj:t låtit anbefalla Domkapitlet
afgifva underdånigt utlåtande i anledning af den utaf Riksdagens Revisorer
uti deras afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte der-
till hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 gjorda
anmärkning, att af räkenskaperna för, bland andra, Kristinehamns, Filipstads
och Åmåls allmänna läroverk icke framginge, att läroverksbyggnaderna der-
städes blifvit mot eldskada försäkrade.

Med anledning häraf har Domkapitlet infordrat förklaringar i saken från rektorerna vid dessa läroverk, af hvilka förklaringar framgår, att nämnda städer, såsom tydligen varande egare till de allmänna läroverkshusen derstädes, ombesörja och bekosta deras brandförsäkring, hvadan utgifterna derfor icke kunna vara synliga i läroverkens räkenskaper. Och får Domkapitlet, med öfverlemnande af berörda förklaringar, för egen del i underdånighet anmäla, att Domkapitlet icke funnit något att till desamma tillägga.

Karlstads Domkapitel den 12 Januari 1898.

Underdånigst:

C. H. RUNDGREN.

G. JAKOBSSON.

A. HALLSTRÖM.

JOHN BÖRJESON.

K. J. Andersson.

**Rektorns vid Kristinehamns allmänna
läroverk**

yttrande.

Till Högvördige Domkapitlet i Karlstad.

Med anledning af skrifvelsen af den 23 dennes får jag vördsamt meddela, att enligt uppgift af Kristinehamns drätselkammares ordförande allmänna läroverkets byggnader äro brandförsäkrade i Städernas allmänna brandstodsbolag. Kristinehamn den 31 December 1897.

S. W. Tenow.

**Rektorns vid Filipstads allmänna
läroverk**

yttrande.

Till Högvördiga Domkapitlet, Karlstad.

Till svar å vördade skrifvelsen af den 23 sistl. December med anledning af Riksdagens Revisorers anmärkning, att af vederbörande räkenskaper ej framginge, att läroverksbyggnaden i Filipstad vore försäkrad mot brandskada, får jag härmed upplysa, att ifrågavarande byggnad, såväl som ekonomibyggnader och gymnastikhus jemte öfriga staden tillhöriga byggnader, är af *staden* brandförsäkrad, hvadan således utgiftsposten härför är synlig i stadens räkenskaper, ej i skolans.

Filipstad den 3 Januari 1898.

Vördsamast
Arvid Borg.

Rektorns vid Åmåls allmänna läroverk
yttrande.

Till Högvärdiga Domkapitlet i Karlstad.

Till åttlydnad af Högvärdiga Domkapitlets skrifvelse den 23 December 1897 får jag härmed värdigt sända intyg om, att läroverksbyggnaden i Åmål är försäkrad mot brandskada. Då årspremierna betalas af stadens drätselkammare, har jag ej ansett nödigt, att ett sådant intyg bifogades räkenskaperna, men skall för framtiden iakttaga det.

Åmål den 5 Januari 1898.

J. O. Sundberg.

Bilaga.

Att elementarskolhuset i Åmål genom försäkringsbrevet N:o 42,565 är i Städernas allmänna brandstodsbolag försäkradt till ett värde af tiotusen femhundra (10,500) kronor, betygas.

Åmål den 5 Januari 1898.

Å brandstodskommitténs vägnar:

J. Aug. Dalberg.

9:o.

Hernösands Domkapitels
utlåtande.

Till Konungen.

Sedan Riksdagens Revisorer i sin den 30 November nästlidet år afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 fästet uppmärksamheten derå, att af räkenskaperna för, bland andra, allmänna läroverken i Luleå, Sundsvall, Skellefteå samt Örnsköldsvik icke framginge, huruvida berörda läroverksbyggnader blifvit försäkrade mot brandskada, har Eders Kongl. Maj:t genom remiss på nådigste befallning den 3 sistlidne December låtit anbefalla Domkapitlet att i anledning af nämnda anmärkning inkomma med underdånigt utlåtande

så tidigt, att samma utlåtande inom den 1 instundande Februari må kunna till Fullmäktige i Riksgäldskontoret öfverlemnas för att tillika med revisionsberättelsen till trycket befordras.

Med föranledande häraf har Domkapitlet från rektorerna vid ofvan omnämnda läroverk infordrat underdåniga förklaringar i saken, och får nu med öfverlemnande till Eders Kongl. Maj:t af samma förklaringar, Domkapitlet för egen del i underdånighet anföra, att Domkapitlet icke har något att utöfver vederbörande rektorers förklaringar i ärendet andraga.

Hernösands Domkapitel den 19 Januari 1898.

Underdånigst:

MARTIN JOHANSSON.

W. M. CARLGREN.

HERMAN WÄHLANDER.

P. RÖDSTRÖM.

J. O. NILSSON.

E. O. E. Högström.

**Rektorns vid Luleå allmänna
läroverk**

yttrande.

Till Konungen.

Med anledning af Riksdagens Revisorers anmärkningsakt af den 30 November 1897, hvori förmäles, att någon kostnad ej finnes upptagen i Luleå allmänna läroverks räkenskaper för bestridande af brandförsäkring af läroverkets lärohus, får jag i underdånighet meddela, att alla af Luleå allmänna läroverk begagnade lokaler äro af Luleå stads drätselkammare brandförsäkrade i Städernas allmänna brandstodsbolag till följande belopp, nemligen

Läroverksbyggnaden	kronor 40,000
Gymnastikbyggnaden	„ 23,500
Uthusbyggnaden	„ 1,000,

samt att de härå belöpande brandstodspremierna erläggas af Luleå stad.

Luleå den 7 Januari 1898.

Underdånigst:

K. A. FREDHOLM.

Rektor.

**Rektorns vid Sundsvalls all-
männa läroverk**

yttrande.

Till Konungen.

Anmodad af Högvärdiga Domkapitlet i Hernösand genom resolution den 22 December 1897 att inkomma med underdånig förklaring rörande det af Riksdagens Revisorer år 1897 anmälda förhållandet, att utaf Sundsvalls högre allmänna läroverks räkenskaper för år 1896 icke framginge, att lärohuset vore enligt gällande föreskrift försäkradt mot eldfara, får jag härmed underdånigast anföra, att bemälda lärohus allt från dess uppförande varit och fortfarande är försäkradt mot eldfara, men att detta icke framgår af läroverkets räkenskaper af det skäl, att Sundsvalls stads drätselkammare, enligt vidfogadt officiellt intyg, verstält försäkringen af lärohuset och utbetalt försäkringsafgiften utaf stadens medel.

Sundsvall den 13 Januari 1898.

Underdånigst:

FREDRIK TÖRNVALL.

Rektor vid Sundsvalls högre allmänna läroverk.

Bilaga.

Att allmänna läroverkets hus i Sundsvall ända från dess uppförande varit och fortfarande är genom försorg af Sundsvalls stads drätselkammare försäkradt i Städernas allmänna brandstodsbolag till ett belopp af trehundra-tusen (300,000) kronor, varder härigenom på begäran intygadt.

Sundsvall den 11 Januari 1898.

För drätselkammaren i Sundsvall

C. Th. Lindahl

drätselkammarens sekreterare.

**T. f. Rektorns vid Skellefteå
allmänna läroverk**

yttrande.

Till Konungen.

Genom Högvärdiga Domkapitlets i Hernösand skrifvelse af den 22 sistlidne December ålagd att afgifva underdånig förklaring rörande det af Riks-

dagens Revisorer för år 1896 anmärkta förhållandet, att af byggnadsfondens vid Skellefteå läroverk räkenskap ej framgår, att läroverkets byggnader blifvit försäkrade mot eldskada, får jag härmed i djupaste underdånighet upplysa, att Skellefteå allmänna läroverk, som saknar eget lärohus, har lokaler åt sig upplåtna i stadens rådhus, å hvilket brandförsäkring såväl som reparationer ombesörjas och bekostas af stadens förvaltning.

Skellefteå den 11 Januari 1898.

Underdånigst:

M. G. HÖGBOM.

t. f. Rektor.

**T. f. Rektorns vid Örnsköldsviks
allmänna läroverk**

yttrande.

Till Konungen.

Med anledning af Riksdagens Revisorerers anmärkning, att det ej framginge af räkenskaperna, huruvida Örnsköldsviks allmänna läroverks byggnad vore brandförsäkrad, får jag i djupaste underdånighet afgifva följande förklaring. Nämnda läroverk eger ännu ej något särskildt lärohus, utan är inrymdt i en af stadens byggnader, som derjemte innehåller flere andra lägenheter. Denna byggnad är af Örnsköldsviks kommun försäkrad mot eldfara, såsom synes af medföljande intyg från bolaget Sveas agent härstädes. Då sålunda läroverkets byggnadsfond ej vidkänts någon utgift för brandförsäkringen, har ej heller något qvitto derå kommit att medfölja räkenskaperna.

Örnsköldsvik den 8 Januari 1898.

Underdånigst:

O. A. PERMAN

v. Rektor.

Bilaga.

Att Örnsköldsviks kommun hos brand- och liförsäkringsaktiebolaget Svea försäkrat en byggnad (läroverkshus) å tomten N:o 1 i kvarteret Athén härstädes för ett belopp af kronor tjuguuåtåtusen (28,000) gällande till den 30 Mars 1898, intygas härmed.

Örnsköldsvik den 7 Januari 1898.

P. Dillner.

Bolagets agent.

10:o.

Domkapitlets i Visby
utlåtande.

Till Konungen.

Med anledning af nådiga remissen af Riksdagens Revisorers berättelse, försåvidt densamma gäller allmänna läroverkens byggnader, får Domkapitlet härmed öfverlemnna rektors vid härvarande allmänna läroverk af Domkapitlet infordrade yttrande, hafvande Domkapitlet ingenting att i frågan meddela utöfver hvad deri anförts.

Visby den 5 Januari 1898.

Underdänigst:

K. H. GEZ. VON SCHÉELE.

J. A. FAGERHOLM.

NILS HÖJER.

GUST. JACOBSON.

J. GYLLING.

HERMAN LEVIN.

J. A. Ronqvist.

Rektorns vid Visby allmänna läroverk
yttrande.

Till Högvördiga Domkapitlet i Visby.

Med anledning af Domkapitlets remiss af transsumt af Riksdagens Revisorers den 30 November 1897 afgifna berättelse för år 1896 får jag med återställande af remissakten härmed värdsamt meddela,

att Visby högre allmänna läroverks samtliga byggnader sedan lång tid tillbaka äro brandförsäkrade i Städernas allmänna brandstodsbolag,

att senaste försäkringen togs den 8 November 1890 för en tid af tio år eller åren 1891—1900,

att därför erlagda afgifter behörigen verifierats i räkenskapen för det år, sådant skulle ske, eller år 1890.

Deremot har det naturligtvis icke kunnat falla mig in att i de följande årens räkenskaper styrka, hvad som under dessa icke blifvit såsom utgift aförddt eller med andra ord att göra mig skyldig till onödigt skrifveri. Räken-

skapsföreningen jemte åtskilliga andra skrifgöromål, hvilka allesammans i ett Kongl. cirkulär af den 23de December 1874 uttryckligen betecknats såsom "främmande för rektors egentliga embetsutöfning", taga i alla fall rektors tid och uppmärksamhet så i anspråk, att hvarje ökning derutinnan och framför allt hvarje obehöflig bör noga undvikas.

Visby i rektorsembetet den 31 December 1897.

Gust. Jacobson.

Skara Domkapitels

underdåniga utlåtande angående Riksdagens Revisorers anmärkning vid allmänna läroverkets i Borås räkenskaper för år 1896.

Till Konungen.

I nådig remiss den 3 sistlidne December har Eders Kongl. Maj:t befalt Domkapitlet afgifva underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorers i afgifven revisionsberättelse för år 1896 gjorda framställning rörande vissa inköp af böcker och uppstoppade foglar för allmänna läroverkets i Borås räkning. Och får Domkapitlet i anledning häraf i underdånighet öfverlemna vederbörande rektors i ärendet infordrade yttrande, till hvilket Domkapitlet för sin del intet särskildt har att tillägga.

Skara Domkapitel den 12 Januari 1898.

Underdånigst:

E. J. KEIJSER.

N. J. LINNARSSON.

C. LANDTMANSON.

F. ÖDBERG.

N. LINNARSSON.

NILS NILÉN.

E. WERMCRANTZ.

Gustaf Bring.

Rektorns vid allmänna läroverket i
Borås

förklaring angående försäljning till
läroverket af honom tillhöriga böcker
m. m.

Till Högvördiga Domkapitlet i Skara.

Anmodad att inkomma med yttrande angående Statsrevisorernes anmärkning vid granskningen af Borås allmänna läroverks räkenskaper, får jag värdigt samt anföra:

Alldenstund Revisorerne ej påstått, och svårligen kunnat påstå, att de af mig till läroverket försålda böckerna eller fåglarne varit obehöfliga eller priset å dem för högt beräknadt, saknar anmärkningen all befogenhet. Skulle Revisorerne möjligen befara, att en rektor genom en dylik transaktion skulle afse att bereda sig en fördel på läroverkets bekostnad, så frågar jag:

Hvad skulle i sjelfva verket vinnas genom ett förbud för rektor att till sitt läroverk försälja vare sig någon bok eller en naturaliesamling? Nog bör man lätt kunna inse, att en sådan rektor genom att skjuta annan person framför sig utan svårighet skulle kunna vinna sitt mål.

Att rektor i fråga om köpen "*representerar läroverket*" är ett påstående af Revisorerne, som äfven bör bemötas. Här är det *läroverkskollegium*, som representerar detta. Det heter nemligen i § 142 mom. 2 af gällande stadga för rikets allmänna läroverk: Räkenskaperna öfver de kassor, för hvilka rektor ansvarar, skola af *läroverkskollegium granskas* och underskrifvas. Göres icke anmärkning vid räkenskapernas *beskaffenhet* — — — vare *kollegiets* ledamöter — — — I denna granskning deltagar alltid inspektor. Herrar Revisorsers farhåga för ett möjligen befaradt öfvergrepp från min sida är därför lika obefogad, som suppositionen, att jag skulle kunnat vara nog obetänksam att ej hafva läroverkshuset brandförsäkradt, hvarom jag förut lemnat Högvärldiga Domkapitlet besked.

Borås den 4 Januari 1898.

C. J. Neuman.

Universitetskanslerns

underdåniga utlåtande med anledning af framställning af Riksdagens Revisorer angående dispositionen af å två professorslöner inom Juridiska fakulteten vid universitetet i Upsala uppkomna besparingar.

Till Konungen.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 3 December 1897 anbefalt Kanslersembetet vid rikets universitet att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af en utaf Riksdagens Revisorer vid granskning af statsverkets tillstånd beträffande Åttonde hufvudtiteln gjord anmälan om, att vid universitetet i Upsala besparingarne å en ordinarie och en extra ordinarie professorslön inom Juridiska fakulteten blifvit under den tid, då dessa embetens

innehafvare för fullgörande af andra offentliga uppdrag, för hvilka de uppburit särskild ersättning, måst afstå från sina vid universitetet utgående löner, disponerade för den Juridiska fakultetens särskilda ändamål, i stället för att ingå till universitetets reservfond, har Kanslersembetet till åtlydnad af denna nådiga befallning infordrat Juridiska fakultetens vid universitetet i Upsala samt det Större Akademiska Konsistoriets derstädes yttranden angående denna Revisorernes framställning och får, med bifogande af dessa yttranden och med återställande af remissakten, för sin del såsom eget underdånigt utlåtande åberopa, hvad nämnda akademiska myndigheter i ärendet anfört.

Stockholm den 31 Januari 1898.

Underdånigst:
PEHR EHRENHEIM.

Carl Rogberg.

**Större Akademiska Konsistoriets i
Upsala**

yttrande.

Till Kanslersembetet för Rikets Universitet.

Sedan Kongl. Maj:t anmodat Kanslern för rikets universitet inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af en utaf Riksdagens Revisorer vid granskning af statsverkets tillstånd beträffande Åttonde hufvudtiteln gjord anmälan om, att vid härvarande universitet besparingarne å en ordinarie och en extra ordinarie professorslön inom Juridiska fakulteten blifvit under den tid, då dessa embetens innehafvare för fullgörande af andra offentliga uppdrag, för hvilka de uppburit särskild ersättning, måst afstå från sina vid universitetet utgående löner, disponerade för den Juridiska fakultetens särskilda ändamål, i stället för att ingå till universitetets reservfond, har Kanslersembetet genom remiss den 20 December nästlidne år anmodat det Större Akademiska Konsistoriet att efter vederbörandes hörande afgifva förklaring och yttrande i ärendet; och får af sådan anledning Konsistoriet, som i ärendet hört den Juridiska fakulteten och vid denna skrifvelse i bestyrkt afskrift bifogar dess till Konsistoriet ingifna utlåtande, såsom eget infordradt yttrande endast vördsammast meddela, att Konsistoriet icke erhållit tillfälle att yttra sig beträffande användningen af de besparingar, som gjorts å löneförmånerna vid den af Justitierådet Hammarskjöld tillförenehafda professorsbefattning, samt att Konsistoriet för sin del, hufvudsakligen af skäl Riksdagens Revisorer jemväl framhållit,

afstyrkt enahanda användning af före detta extra ordinarie Professor Hammar-skjöld's besparade löneedel, hvaraf framgår, att Konsistoriet i omförmälda af-seenden endast ställt sig i nådiga breffven den 24 April 1890, den 6 April 1894 och den 25 Oktober 1895 lemnade föreskrifter till vederbörlig efter-rättelse.

Den remitterade handlingen återgår med denna skrifvelse.
Upsala den 19 Januari 1898.

På det Större Akademiska Konsistoriets vägnar:

TH. M. FRIES.
Kongl. Universitetets rektor.

Johan v. Bahr.

Afskrift.

Juridiska fakultetens i Upsala
yttrande.

Till det Större Akademiska Konsistoriet i Upsala.

Sedan Kongl. Maj:t den 3 sistlidne December befalt, att från Kanslern för rikets universitet underdånigt utlåtande skulle infordras i anledning af en af Riksdagens Revisorer vid granskning af statsverkets tillstånd beträffande Åttonde hufvudtiteln gjord anmälan i anledning deraf, att vid universitetet i Upsala besparingarne å en ordinarie och extra ordinarie professorslön inom Juridiska fakulteten blifvit under den tid, då dessa embetens innehafvare för fullgörande af andra offentliga uppdrag, för hvilka de uppburit särskild ersättning, måst afstå från sina vid universitetet utgående löner, disponerade för den Juridiska fakultetens särskilda ändamål, i stället för att ingå till universitetets reservfond, och sedan Kanslersembetet med anledning häraf den 20 i samma månad anmodat det Större Konsistoriet, att, efter vederbörandes hörande, inkomma med förklaring och yttrande i ärendet, har det Större Konsistoriet genom remiss den 24 i samma månad infordrat fakultetens yttrande.

Till fullgörande häraf får fakulteten, som — ehuru efter hennes uppfattning den ifrågavarande anmärkningen icke kan vara rigtad mot universitetets styrelse, hvilken endast haft att ställa sig Kongl. Maj:ts beslut rörande dispositionen af dessa besparade löner till efterrättelse — likväl anser sig icke böra underlåta att begagna sig af det tillfälle, som genom infordrandet af

fakultetens yttrande lemnats, att för sin del framhålla de vigtiga skäl, på hvilka den anmärkta anordningen blifvit vidtagen, anföra följande.

Då, såsom Revisorerna anmärkt, den för universitetet nu gällande staten innehåller, att, bland annat, besparingarne på den del af denna stat, som afser aflöningen, skola ingå till en särskild reservfond, som skall stå under universitetskanslerns disposition för universitetets vetenskapliga och ekonomiska behof, kommer fakultetens yttrande hufvudsakligen att beträffa den frågan, huruvida i de anmärkta fallen användningen af de ifrågavarande lönebesparingarne stått i strid med de i universitetets stat gifna föreskrifterna rörande reservfondens användning.

I detta afseende är då först om reservfondens användning öfver hufvud att märka, att det väl icke lär kunna betvifvas, att under särskilda omständigheter universitetets vetenskapliga behof på bästa sätt tillgodoses derigenom, att en särskild fakultet sättes i stånd att fullgöra hvad henne enligt universitetets statuter åligger, der möjligheten deraf annars skulle af särskilda anledningar äfventyras; och då universitetets ekonomiska behof väsentligen föranledas af de vetenskapliga, kan helt visst användandet af tillgångar ur reservfonden för ett nödvändigt vetenskapligt eller undervisningsbehof, hvilket ej kan på annat sätt tillgodoses, sägas stå i öfverensstämmelse med reservfondens uppgift. Men det är tydligt, att det ändamål, för hvilket, enligt derom gjorda bestämmelser, de nu ifrågavarande lönebesparingarne skola användas, står i full öfverensstämmelse med de föreskrifter, som i universitetets stat äro gifna rörande reservfondens användning. Från denna synpunkt kan således icke någon befogad anmärkning framställas mot den vidtagna anordningen. Den af Revisorerna gjorda anmärkningen måste därför antagas gälla det förhållandet, att medel af detta slag, hvilka, om de ingått till reservfonden, obestriddigen kunnat i hvarje särskildt fall vid ådagalagdt behof användas till samma ändamål, blifvit på en gång afskilda för att användas för en särskild fakultets behof i samma afseende. Det är de skäl, som föranledt denna anordning, som nu skola något närmare belysas.

Vid bedömandet af denna fråga får det icke förbises, att särskilda omständigheter föranleda, att för den Juridiska fakulteten så ofta stora svårigheter möta fullgörandet på ett fullt tillfredsställande sätt af hvad hennes ändamål och uppgift fordra, att behofvet af särskilda hjälpmedel dertill kan sägas vara till en viss grad permanent. Anledningarna till detta förhållande äro så väl kända och i och för sig så lätt begripliga, att endast några antydningar derom torde kunna anses tillräckliga. Det är — hvilket i och för sig är förklarligt nog — mycket vanligt, att fakultetens lärare för längre eller kortare tid kallas från sin verksamhet vid universitetet till fullgörande af vigtiga funktioner på rättsskipningens eller förvaltningens område, och att, då de

för denna verksamhet åtnjuta särskild ersättning, den lön på universitetets stat, som de skulle uppbära, under denna tid besparas. Den verksamhet vid universitetet, som skulle ålegat dessa lärare, måste emellertid såvidt möjligt uppehållas. Och det är fakulteten, som det närmast åligger att derom draga försorg. Det ligger i sakens natur, att detta endast för ytterst kort tid och för vissa fall kan ske derigenom, att fakultetens fortfarande tjänstgörande ordinarie lärare öfvertaga en annan ordinarie lärares tjänstgöring. Derfor måste efter regeln behofvet fyllas genom anlitande af extra ordinarie lärarekrafter. Men härvid möter den stora svårigheten, att det ingalunda är lätt att vid fakulteten qvarhålla de lärarekrafter af detta slag, som hon tid efter annan lyckats vinna, och att det icke heller är lätt att, då sådana afgå till någon utom universitetet liggande verksamhet, förvärfva nya sådana lärarekrafter. Anledningen till detta förhållande är icke svår att finna. För en ung man med begåfning och grundligare rättsvetenskapliga studier erbjuder i de flesta fall den praktiska banan så mycket större utsigter till en betryggad ställning och öfverhufvud till framgång i flere afseenden, att det icke kan alltför mycket förvåna, om han icke uppoffrar dessa utsigter för förhoppningen att förr eller senare — kanske i många fall rätt sent — erhålla en fast lärareplats vid fakulteten — en plats, som i hvarje fall erbjuder jemförelsevis anspråkslösare vilkor än dem, han kunnat vinna på den praktiska banan. Fakulteten förbiser härvid visserligen icke, att hos en och annan ett starkt vetenskapligt intresse är en faktor, som i viss mån förändrar förhållandet: Men detta gäller egentligen endast om dem, hvilka äro i tillfälle att utan alltför mycket tryckande bekymmer bedrifva och avsluta sina studier och derefter afvakta, att utsigt till fast anställning vid fakulteten skall öppna sig. Ty det ligger i sakens natur, att utan denna förutsättning äfven det starkaste vetenskapliga intresse skall mer eller mindre förlamas.

Fakulteten tror sig härmed hafva i korthet visat, att hon, af särskilda anledningar, för att kunna under de anförda omständigheterna fylla sin uppgift, har ett trängande behof af ytterligare hjälpmedel utöfver dem, som regelmessigt stå henne till buds. Det har nemligen visats, dels att det är af väsentlig vikt för att fakulteten skall kunna vederbörligen uppehålla undervisnings- och examinationsskyldigheten, att hon kan erbjuda åt vikarier en sådan ersättning, att de finna sig i stånd att qvarstå i fakultetens tjänst, dels att det i alla händelser måste betraktas såsom i högsta grad önskvärdt, att fakulteten finner sig i stånd att understödja begåfvade yngre studerande inom sitt område att bereda sig att vinna anställning vid fakulteten. Hvad beträffar ersättning för vikariat bör det nemligen anmärkas, att för detta ändamål regelmessigt finnas att tillgå endast de till tjänsten anslagna tjänstgöringspenningarne samt, ehuru icke alltid, ett docentstipendium. Med denna ersättning kan af skäl,

som förut äro antydda, oftast en till vikarie kompetent person icke vara tillfredsstäld, hvarför det är nödigt att på annat sätt bereda honom erforderlig fyllnad.

Men äfven om fakultetens behof i ifrågavarande afseenden sålunda är ådagalagd, skulle det möjligen kunna anmärkas, att det rigtiga synes vara, att detta behof tillgodoses genom användandet af reservfonden, till hvilken de nu ifrågavarande lönebesparingarne då borde ingå; och det skulle vidare kunna anmärkas, att i sådant fall äfven den fördelen vunnas, att en mera allsidig pröfning af detta behof, jemfördt med andra sådana, för hvilka reservfonden tages i anspråk, skulle kunna ega rum. Men häremot kan för det första med allt skäl framhållas, dels att anledningen till fakultetens behof är att betrakta såsom i det hela permanent, då deremot reservfondens ändamål väl måste anses vara att fylla mera tillfälliga behof, dels att dessa fakultetens behof enligt sakens natur måste framträda i flere särskilda fall, hvilkas pröfning skulle leda till onödig tidsutdrägt och besvärliga omgångar. Det måste därför anses vara en ändamålsenligare anordning, att de på fakultetens stat besparade löne-medlen afskiljas, för att af dem fakultetens behof må kunna tillfredsställas, detta så mycket hellre som det eljes kan befaras, att i förekommande fall reservfondens ställning icke medgifver tillgodoseendet af dessa behof. Hvad åter angår den allsidigare pröfning, som behofvet förmenas skola erhålla derigenom, att medlen till dess tillfredsställande utginge ur reservfonden, torde endast behöfva erinras derom, att, vare sig att medlen utgå ur reservfonden eller ur de afskilda lönebesparingarne, det i båda fallen är i Universitetskanslerns hand, som dispositionsrätten ligger.

Det återstår nu endast att tillägga, att vid användningen af de lönebesparingar, som ståtts till Kanslerns disposition för fakultetens ändamål, de grunder följts, för hvilka i det föregående redogjorts. Sålunda hafva ur båda dessa besparingsfonder i första rummet utgått hvad som fordrats för att bereda vederbörande vikarier skälig fyllnad i ersättning för den tjenstgöring de bestridt. Men derjemte hafva äfven ur den fond, som bildats af besparingarne på Statsrådet C. G. Hammarskjölds lön, öfver hvilken fond en något vidsträcktare dispositionsrätt blifvit meddelad, reseunderstöd i sex fall utgått dels till redan vid fakulteten anstälde docenter, för att vid främmande universitet vinna vidare utbildning, hvar i sin vetenskap, dels till yngre idkare af rättsvetenskap, hvilka, efter fullbordad studiekurs vid detta universitet, förklarar sig hafva för afsigt att vid främmande universitet bereda sig till lärarekall vid fakulteten. Slutligen hafva af ifrågavarande medel anslag utgått för anskaffande af litterära hjälpmedel för de i fakultetens tanke synnerligen viktiga rättsvetenskapliga öfningarne.

Den sålunda gjorda användningen af dessa lönebesparingar bör utan tvifvel anses ha varit såväl fakulteten, som universitetet i det hela till väsentlig fördel.

I betraktande af hvad sålunda blifvit anfördt finner fakulteten den af Riksdagens Revisorer framställda anmärkningen icke från någon synpunkt böra till någon åtgärd föranleda.

Upsala den 17 Januari 1898.

Å Juridiska Fakultetens i Upsala vägnar:

JOH. HAGSTRÖMER.

Teodor Åström.

Vidimeras ex officio

Anders Radhe.

Universitetskanslerns

underdåniga utlåtande med anledning af Riksdagens Revisorerers anmärkningar vid Upsala universitets räkenskaper för år 1896.

Till Konungen.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 3 nästlidne December anbefalt Kanslersembetet vid Rikets. Universitet att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af en del utaf Riksdagens Revisorer beträffande Upsala universitets räkenskaper för år 1896 gjorda, i Revisorerernes berättelse under § 3 närmare omförmälda framställningar, har Kanslersembetet på grund häraf infordrat det Större Akademiska Konsistoriets i Upsala yttrande och får, med bifogande deraf och med återställande af remissakten, för sin del såsom eget underdånigt utlåtande åberopa, hvad nämnda akademiska myndighet i anledning af ifrågavarande framställningar anför.

Stockholm den 31 Januari 1898.

Underdånigst:

PEHR EHRENHEIM.

Carl Rogberg.

**Större Akademiska Konsistoriets I
Upsala**

yttrande.

Till Kanslersembetet för Rikets Universitet.

Sedan Kongl. Maj:t genom remiss den 3 December nästlidne år anmodat universitetets Kansler inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af en del utaf Riksdagens Revisorer beträffande universitetets räkenskaper för år 1896 gjorda, i dess berättelse under § 3 närmare omförmälda framställningar, samt Kanslersembetet på grund häraf från det Större Akademiska Konsistoriet infordrat det yttrande, hvartill berörda framställningar kunde från universitetets sida gifva anledning, får nu Konsistoriet efter hörande af universitetets drätselnämnd i ärendet vördsammast afgifva följande förklaring.

Beträffande till en början den allmänna anmärkning mot universitetets bokföring, som framstälts af Revisorerne, eller att densamma icke synes vara fullt tidsenlig, får Konsistoriet utan att till bemötande i sak upptaga anmärkningen allenast erinra, att dess räkenskap är upplagd och fortfarande upprättas i öfverensstämmelse med det formulär, som efter granskning och godkännande af Kongl. Statskontoret år 1860 faststälts till efterrättelse af Kanslern på bemyndigande af Kongl. Maj:t, samt att afvikelser i väsentliga delar från detta formulär icke kunna på Konsistoriets eget bevåg företagas. För bokföringens omgestaltung erfordras sålunda först och främst högre myndigheters medgifvande, hvarförutom Konsistoriet vill såsom sin bestående åsigt framhålla, att genomgripande förändringar i bokföringen kunna åstadkommas, först efter utredning och förslag af särskildt utsedde sakkunnige.

Revisorerne hafva vidare anmärkt, att kassaräkningen saknar hänvisningar till bilagorna, och att i dessa senare icke finnas hänvisningar till verifikationerna, hvilka brister i bokföringen Revisorerne funnit i hög grad försvåra räkenskapsgranskningen; och ehuru vidtagandet af ifrågavarande åtgärder innebär en så betydlig ökning i akademiräntmästarens redan nu trägna och mångfaldiga göromål, att det kan ifrågasättas, huruvida han kan medhinna äfven detta arbete, får Konsistoriet likväl, efter att hafva inhemtat nämnde tjänstemans yttrande i frågan, med hänsyn till den lättnad vid räkenskapsgranskningen, som deraf otvifvelaktigt skulle följa, förklara, att för framtiden de af Revisorerne önskade hänvisningarne till verifikationerna skola i räkenskaperna införas.

Hvad vidare angår Revisorerne erinran, att de belopp, 33,198 kronor 33 öre, som i hufvudboken upptagits å ett konto, benämndt "Donerade och af Universitetet disponerade fonders konto" och inrymmande tre fonder, den

Borgströmska, den Höijerska och den Jungbladska, kommit att af närmare angifna skäl på dubbelt sätt ingå bland universitetets tillgångar, hvarföre anledning icke synts Revisorerna förefinnas för kontots upptagande i hufvudboken, vill Konsistoriet — med upplysning att ifrågavarande konto funnits i räkenskaperna från och med år 1860, då det upplagts i full öfverensstämmelse med ofvan återopade formulär — meddela, att redan vid Upsala universitets drätselnämnds sammanträde den 17 Augusti 1897 i sammanhang med kamrerarens anmälan om afslutande af 1896 års hufvudbok, och således långt förr än nu ifrågavarande anmärkning framstälts af Revisorerna, inom nämnden uppmärksamheten fästats vid oegentligheten af berörda kontos förefintlighet i hufvudboken.

Drätselnämnden har i följd deraf beslutit vidtaga åtgärd för kontots aflägsnande ur räkenskaperna och i sådant syfte redan utverkat Kanslersemetets medgifvande att med reservfondens tillhjälp i 1897 års hufvudbok å kontot afskrifva ett belopp af 13,198 kronor 33 öre, och är det drätselnämndens afsigt att under närmast följande år föranstalta om kontots fullständiga af-förande.

Revisorernes anmälan om lämpligheten af utbyte af kontobenämningen "Rikets Lånebanks Konto" emot en tidsenligare skall af drätselnämnden till rättelse iakttagas.

Revisorerna hafva vidare anmärkt, att upptagande år efter år i räkenskapen af pensionsbelopp, som i 1885 års stat funnits uppförda å indragningsstat för sedermera afidne personer och numera icke längre utgå, syntes Revisorerna innebära en oegentlig tillämpning af berörda utgiftsstat. I afseende å denna anmärkning får Konsistoriet — då, såsom ock Revisorerna sjelfva erinrat, ifrågavarande bokföringssätt är fullt öfvesensstämmande med återopade utgiftsstat, då vidare afvikelser från densamma såsom norm för bokföringen enligt Konsistoriets åsigt endast i tvingande fall böra ifrågakomma, men något sådant fall härvidlag icke förefinnes, och då slutligen ett efterkommande af Revisorernes önskan, om det än icke inverkar å räkenskapens resultat, för-rycker öfversigtligheten af reservfonden tillgodokommande tillgångar — för sin del afstyrka, att anmärkningen till någon åtgärd föranleder.

Beträffande derefter anmärkningen, att upptagande bland diverse fordringar och tillgångar af en till 18,000 kronor uppgående fordran af Sättra helsobrunn synts Revisorerna vilseledande, då universitetet är egare till brunnen, vill Konsistoriet upplysa, att denna fordran i räkenskaperna motsvaras af en skuld å samma belopp, som utbalanseras från Sättra Brunns-intendenten S. E. Henschens konto och utgöres af trenne lån, hvilka af universitetet utlemnats för byggnadsarbeten vid brunnen. Då emellertid dessa

lån tillika finnas bokförda bland reserverade fordringar, torde det vara mindre behöfligt att de upptagas å Intendenten Henschens konto, likasom att å Sättra helsobrunns konto bokföres ett lika stort belopp såsom universitetets tillgång, hvarför Konsistoriet anser lämpligt, att i hufvudboken för år 1897 å Sättra helsobrunns och Intendenten S. E. Henschens konti emot hvarandra afföras ifrågavarande till samma belopp upptagna skuld och fordran. Brunnens skuld till universitetet på grund af nämnda trenne lån kommer då att i likhet med universitetets öfriga reverserade fordringar endast ibland dessa redovisas.

Af Revisorerna har det för bedömande af förvaltningen af de universitetet tillhöriga fastigheterna ansetts önskvärdt, att vid räkenskapen måtte fogas en specifik förteckning öfver fastigheternas värden och afkastning. Konsistoriet inser visserligen, att upprättandet af dylika förteckningar och deras fogande vid räkningarne skulle i afsevärd mån främja det ändamål, som af Revisorerna dermed åsyftas, men då åtgärden medför ett arbete, som är alltför vidlyftigt och tidsödande att för hvarje år kunna utföras af de vid akademikontoret nu anstälde tvänne tjänstemän, helst om tillika tages i betraktande, att genom Kongl. kungörelsen den 22 Januari 1897 tiden för inlemnande till Kongl. Kammarrätten af hvarje års räkenskap förkortats med tre månader, måste Konsistoriet bestämdt förklara, att Revisorernes förslag om ifrågavarande förtecknings upprättande för närvarande icke kan till något åtgörande från dess sida föranleda. I sammanhang härmed vill Konsistoriet påpeka, att till ledning för sin granskning i fråga om universitetets fastigheter Revisorerna hafva att tillgå dels universitetets jordebok, som innefattar specificerad förteckning öfver dessa fastigheter och hvaraf exemplar, utom det härstädes befintliga, finnes tillgängligt hos Kongl. Kammarkollegium, och dels den i räkenskapen ingående specialräkningen öfver fastigheterna och särskildt det deri upptagna så kallade förändringsextraktet, som, utgående från jordeboken, utvisar alla förändringar, som fastigheternas afkastning årligen undergår.

Med begagnande af de i specialräkningen befintliga poster upptagas sedermera fastigheternas afkomstsummor å de i hufvudboken upplagda spanmålsräntors samt penninge- och persedelräntors konti för att derifrån tillgodoföras generalkontot.

Hvad slutligen vidkommer den af Revisorerna uttalade önskvärdheten deraf, att förteckningar blefve för att räkenskaperne bifogas uppgjorda öfver de i universitetets lokaler befintliga möbler och dermed jemförliga värdefullare inventarier samt särskildt öfver dess dyrbara porträttsamling, får Konsistoriet meddela, att Konsistoriet först efter hörande af vederbörande institutionsprefekter, hvilka enligt gällande universitetsstatuter äro berättigade att före slutligt besluts fattande i frågor af förevarande beskaffenhet afgifva yttrande, men från hvilka i anseende till den för Konsistoriets utlåtande knappt utmätta

tiden sådana yttranden icke hunnit infördras, kan blifva i tillfälle att inkomma med bestämdt utlåtande och förslag beträffande ifrågavarande förteckningars upprättande.

Den remitterade handlingen återgår med denna skrifvelse.

Upsala den 19 Januari 1898.

På det Större Akademiska Konsistoriets vägnar:

TH. M. FRIES.

Kongl. Universitetets Rektor.

Johan v. Bahr.

Universitetskanslerns

underdåniga utlåtande med anledning af en af Riksdagens Revisorer gjord anmärkning i fråga om Karolinska mediko-kirurgiska institutets räkenskaper för år 1896.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 3 December 1897 å transsumt af Riksdagens Revisorerers berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 har Eders Kongl. Maj:t anbefalt Kanslersembetet vid rikets universitet att, efter vederbörandes hörande, till Eders Kongl. Maj:t inkomma med förklaring och yttrande i anledning af Riksdagens Revisorerers, jemlikt ofvannämnda transsumt, gjorda framställning, hvori Revisorerne — med förmälan, hurusom, enligt hvad Karolinska mediko-kirurgiska institutets räkenskaper utvisade, ett till ett eldarebiträde vid institutet utbetalt arvode uppburits och qvitterats af institutets eldare och maskinist — fästat uppmärksamheten derå, att det syntes med god ordning öfverensstämmande, att den person, hvilken tillerkänts arvode, sjelf eller genom befullmäktigadt ombud uppbure och qvitterade detsamma.

Till åtlydnad af denna nådiga befallning har Kanslersembetet infördrat Karolinska institutets Lärarekollegii yttrande och förklaring med anledning af denna Revisorerernes framställning och får, med bifogande af Lärarekollegiets i frågan afgifna skrifvelse af den 10 innevarande Januari och med återställande af remissakten, för sin del såsom eget underdånigt utlåtande åberopa hvad

Lärarekollegiet i ärendet anført, till hvilket Kanslersemetet icke har något att tillägga.

Stockholm den 17 Januari 1898.

Underdånigst
PEHR EHRENHEIM.

Carl Rogberg.

Lärarekollegiets vid Karolinska
mediko-klirurgiska institutet
förklaring.

Till Kanslern för rikets universitet.

I anledning af nådig remiss den 3 December 1897 å transsumt af Riksdagens Revisorerers berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 hafven I den 20 samma månad anmodat Karolinska institutets lärarekollegium att till Eder inkomma med den förklaring och det yttrande, som kunde föranledas deraf, att Revisorerne, på sätt berörda transsumt angifver, — med förmälan hurusom, enligt hvad institutets räkenskaper utvisade, ett till ett eldarebiträde vid institutet utbetaladt arvode uppburits och qvitterats af institutets eldare och maskinist — fästat uppmärksamheten derå, att det syntes med god ordning öfverensstämmande, att den person, hvilken tillerkänts arvode, sjelf eller genom befullmäktigadt ombud uppbure och qvitterade detsamma.

Lärarekollegium får i anledning häraf, med remissaktens återställande, anföra, att eldaren och maskinisten ombesörjt anskaffandet af nödigt biträde och derföre qvitterat det åt samma biträde anvisade arvodet, men då det syntes Revisorerne vara med god ordning öfverensstämmande, att antaget biträde sjelf eller genom befullmäktigadt ombud uppbär och qvitterar arvodet, vill Lärarekollegium förständiga vederbörande att för framtiden tillse, att hvad Revisorerne sålunda erinrat varder behörigen iakttaget.

Stockholm den 10 Januari 1898.

På Lärarekollegii vägnar:

K. A. H. MÖRNER.

Aug. Alströmer.

Styrelsens för Tekniska högskolan

underdåniga utlåtande i anledning af 2 utaf Riksdagens Revisorer gjorda anmärkningar rörande högskolans förvaltning år 1896.

Till Konungen.

På grund af nådig remiss får Styrelsen för Kongl. Tekniska högskolan inkomma med följande underdåniga utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorerers i berättelsen för år 1896 gjorda framställningar, såvidt dessa beröra högskolan, och får Styrelsen tillika bifoga de yttranden, som af högskolans sekreterare och kamrerare samt föreståndaren för bergsskolan på anmodan i detta ärende afgifvits.

1. Revisorerne hafve anmärkt att, för utskrifning af qvittenser å erlagda elevafgifter äfvensom af afgangsbetyg, under revisionsåret af högskolans medel utbetalts särskild godtgörelse till skrifbiträde, och anse Revisorerne, att dessa arbeten ålegat sekreteraren och kamreraren. Med hänsyn till dessa tjänstemäns bifogade utredning får Styrelsen i underdånighet fästa uppmärksamheten vid, att enligt § 35 af de för högskolan gällande stadgar särskildt biträde för renskrifning må begagnas, samt att de arbeten, hvarom här är fråga, svårligen kunna betraktas annat än som renskrifning efter ett gifvet koncept. Att tryckta formulär användas för att förminska kostnaden för renskrifning kan icke förändra detta förhållande. Det är för öfrigt ingalunda för att förminska tjänstemännens besvär, som detta renskrifningsbiträde användes, utan för att påskynda expeditionen, som eljest skulle väsentligt fördröjas till icke ringa skada i flere hänseenden. Hvad särskildt afgangsbetygen beträffar, skulle ett om ock blott några dagars dröjsmål med deras utfärdande vara till stor olägenhet för de platssökande eleverna och äfven för industriidkare, som önska välja biträden bland dessa. Icke heller torde det finnas något högre läroverk, der icke sådana afgangsbetyg med särskild omsorg utskrifvas. Hvad åter angår utfyllandet af qvittoblancketterna, så måste äfven detta ske skyndsamt vid början af terminerna; när flere hundra elever nära samtidigt skola betala såväl stadgade öfningsafgifter som ock verkställa den i § 18 af stadgarne bestämda depositionen. Ett dröjsmål härmed skulle äfven kunna medföra svårigheter för redovisningen, emedan det icke sällan inträffar, att en eller annan elev lemnar läroverket kort efter terminens början. Dessutom torde Styrelsen få påpeka, att öfningsafgifters erläggande af Kongl. Maj:t beslutits i samband med läroverkets provisoriska utvidgning, just på grund af Riksdagens underdåniga framställning, och de ytterst ringa kostnader, som påkallats för deras behöriga uppbärande, torde icke skäligen kunna af

Riksdagen klandras. Styrelsen vill dock i alla fall tillse, huruvida icke i samband med den definitiva organisationen af läroverket någon lämplig anordning kan vidtagas för att minska renskrifningskostnaderna.

2. Revisorerne anföra vidare, att Kongl. Maj:t medgifvit, att vid högskolan i sammanhang med det mekaniska laboratoriet derstädes upprättats en materialprofvningsanstalt, för hvilken Kongl. Maj:t den 29 Januari 1897 för efter rättelse tillsvidare fastställt reglemente jemte taxa för anstaltens begagnande af allmänheten. Med tillfredsställelse har Styrelsen erfarit, att Revisorerne, hvilka på stället tagit kännedom om de anordningar, som vid den nya profvningsanstalten kommit till stånd, funnit desamma ändamålsenliga. För att komplettera de upplysningar, som Revisorerne lemnat öfver anstalten, torde det tillåtas Styrelsen att meddela följande uppgifter, hvilka äfven belysa den ifrågavarande anmärkningen. När profvningsanstalten icke eger något årligt understöd, utan är hänvisad till de inkomster, den sjelf genom sina undersökningar förvärfvar, har icke heller någon fast aflöning kunnat tilldelas tjänstemännen. Genom öfverenskommelse med dem är tillsvidare fastställt, att profvningsanstaltens föreståndare bör åtnjuta 70 procent, dess ingenjör 20 procent och dess inspektör 5 procent af nettovinsten. Men om hela denna vinst skulle öfverstiga 5,000 kronor för ett år, tillfaller hälften af öfverskottet öfver 5,000 kronor profvningsanstalten. Styrelsen har dock förbehållit sig rättighet att framdeles efter vunnen erfarenhet göra den förändring, som den finner behöfzig. Under det första året af profvningsanstaltens verksamhet, räknadt från och med den 1 Oktober 1896, har nettovinsten uppgått till 6,908,42 kronor, hvaraf 5,954,21 kronor tillfallit anstaltens tjänstemän, och hvilket belopp utgör dessas hela aflöning vid anstalten, hvarjemte profvningsanstalten sjelf erhållit 954,21 kronor. Att de årliga inkomsterna varit så pass ansenliga, beror till en stor del på konst- och industriutställningen i Stockholm, och det är icke sannolikt, att de snart skola uppgå till lika högt belopp.

De vid anstalten från dess öppnande till slutet af år 1897 verkställda prof utgöra ett antal af 2,582, hvaraf 1,406 afse undersökningar af metaller samt 555 byggnadsten och cements styrka; de öfriga profven afse undersökning af skeppsankare, kettingar, linor, remmar, papper och väfnader, äfvensom bergskemiska och elektriska prof m. m. Såväl för statens byggnadsarbeten som för statens jernvägar, äfvensom för arméns och flottans räkning, äro ganska många prof utförda, och har det stora gagn, som både statens egen tekniska verksamhet och den enskilda industrien samt ingenjörskonsten skördat af den nya materialprofvningsanstalten, hvilken blifvit upprättad med så ringa kostnad för statsverket, redan till fullo blifvit ådagalagdt. Äfven har det tydligen visat sig, att undervisningen vid högskolan drager väsentlig fördel af densamma. Materialprofvningsanstalten är till sin bestämmelse hufvud-

sakligt afsedd för hållfasthetsprof, men då det ofta är önskvärdt, att jemte dessa tillika undersökning anställes öfver materialiernas kemiska och elektriska egenskaper m. m., eger anstaltens föreståndare efter § 7 i reglementet att anlita sakkunnige personer, som vilja åtaga sig dylika arbeten för profningsanstaltens räkning. I de flesta fall, ehuru ingalunda alltid, hafva lärare vid högskolan verkställt dylika undersökningar. Styrelsen har låtit sig angeläget vara att föreskrifva, att vid dylikt biträdes lemnande undervisningen icke får lida någon olägenhet, och att icke någon kostnad derigenom får drabba läroverket. Profningsanstaltens omkostnader för förmedlingen af dylika utom den samma anställda undersökningar betäckas genom 30 procent af afgiften för profningens verkställande. Hvad beträffar den af Revisionen gjorda anmärkningen om bergsskolan, torde Styrelsen få upplysa om, att nämnda afdelning af högskolan allt från dess början biträdt idkare af bergshandteringen med anställande af prof, hvilket, såsom bergsskolans föreståndare visat, är både till nytta för bergsundervisningen och en ringa återtjenst mot de betydande fördelar brukssocieteten bereder bergsskolan genom att bekosta bergselevernas mycket dyrbara, i läroverkets stadgar föreskrifna praktiska öfningar under somnaren. Skulle några kostnader förorsakats bergsskolan genom nämnda biträde, äro de på så sätt hundrafaldigt återgäldade af brukssocieteten. Men detta biträde har redan till stor del öfvertagits af materialprofningsanstalten, och detta torde väl hädanefter allt fullständigare blifva händelsen. Styrelsen har ock anmodat bergsskolans föreståndare att tillse, det ersättningen för de kostnader, som möjligen uppstå genom ifrågavarande biträde, vare sig att detta sker direkt till bergshandterings idkare eller genom profningsanstaltens förmedling, särskildt redovisas.

Stockholm den 18 Januari 1898.

Underdånigst:

RUDOLF CRONSTEDT.

G. R. DAHLANDER.

J. BOLINDER.

RICH. ÅKERMAN.

P. W. ALMQUIST.

G. F. BERNDES.

W. Hoffstedt.

**Sekreterarens och kamrerarens vid
Tekniska högskolan**

förklaring.

Till Styrelsen för Kongl. Tekniska högskolan.

Anmodad att afgifva yttrande i anledning af en i Riksdagens Revisorers den 30 nästlidne November afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 gjord framställning, rörande utgifterna under Åttonde hufvudtiteln, hvad särskildt beträffar Tekniska högskolan, får jag vördsamt anföra följande:

Riksdagens Revisorer yttra i hit hörande § 3: "För utskrifning af qvittenser å erlagda elevavgifter, äfvensom af afgangsbetyg hafva under revisionsåret af högskolans medel utbetalats särskild godtgörelse till för ändamålet anlåtadt skrifbiträde. Då emellertid enligt den för högskolan gällande instruktionen bestyret med ifrågavarande utskrifter, hvilka hufvudsakligen bestå allenast i utfyllande af för ändamålet tryckta blanketter och således icke kunna vara nämnvärdt tidsödande, måste, hvad angår utskriften af afgangsbetyg, anses hafva ålegat sekreteraren och i öfrigt kamreraren i och för hans tjänst, synes det Revisorerne, som hade högskolans styrelse saknat stöd för ifrågavarande utbetalningar, och hafva Revisorerne med anledning häraf velat å förhållandet fästa uppmärksamheten."

Hvad först beträffar utskrifningen af afgangsbetygen, med hvilken expedition det åligger sekreteraren att biträda, må erinras, att det härmed förknippade arbetet icke, såsom Riksdagens Revisorer förmena, allenast består "i utfyllandet af för ändamålet tryckta blanketter", utan är af mycket tidsödande och derjemte brådiskande art. Ifrågavarande utskrifning tillgår nemligen i verkligheten sålunda:

Betygslistorna från lärarne inkomma i allmänhet först sista dagen af terminen. Från dessa betygslistor, hvilkas antal är rätt stort — exempelvis ej mindre än 66 vårterminen 1896 — hoparbetar sekreteraren i betygsliggaren särskilda sammandrag för de olika fackskolorna och årskurserna samt upprättat derjemte konceptlistor för afgangsbetygens utskrifvande, hvilket allt måste ske under den brådska, som råder vid handläggandet af den mängd expeditioner och andra göromål, hvilka vid denna tidpunkt komma på sekreterarens lott. Efter nämnda betygssammandrag och konceptlistor sker slutligen utskrifningen eller rättare renskrifningen af afgangsbetygen genom ifyllande å tryckta, af styrelsen fastställda formulär utaf betygen för de respektive läroämnena; och detta sistnämnda skrifgöromål är det, som verkställes af ett särskildt betaldt

renskrifningsbiträde, under det att sekreteraren utför allt det öfriga arbetet. Under de angifna omständigheterna kan väl ej den anmärkta utskrifningen af ofta nämnda betyg annat än betraktas såsom renskrifning, för hvilken enligt § 35 af högskolans stadgar särskildt biträde må begagnas. På nu anförda sätt har ock — försåvidt jag kunnat finna — utskrifningen af afgangsbetyg från högskolan i alla tider försiggått, och detta, såsom det vill synas, på goda praktiska grunder, men äfven af det skäl, att man här, likasom annorstädes, velat gifva åt afgangsbetygens picturella utstyrsel ett pryddigt utseende.

Slutligen må i fråga om denna del af Riksdagens Revisorers framställning framhållas, att, om sekreteraren personligen skulle renskrifva afgangsbetygen, ett dröjsmål på flere dagar med betygens utlemnande till de afgående, på desamma väntande eleverna ej kan undvikas, i betraktande af de förut berörda, vid tidpunkten för betygsutskrifningen hopade sekreteraregöromålen och af betygens stora antal. Detta var t. ex. 98 vårterminen 1896 med 20 till 30 betygssättningar å hvarje. Huruvida ej mot ett sådant fördröjande af betygens utlemnande en berättigad anmärkning skulle kunna göras, må väl dock med skäl ifrågasättas.

Med det anförda torde befogenheten af, att vid utskrifningen af afgangsbetyg från Tekniska högskolan, på sätt der nu brukas, anlita skrifbiträde mot särskild godtgörelse, vara tillfyllest ådagalagd.

I fråga om den andra delen af Riksdagens Revisorers framställning, eller rörande utskrifning af qvittenser å erlagda elevavgifter, kunna i hufvudsak anföras likartade skäl till försvar för den härmed förenade utgiftens bestridande.

Elevavgifterna skola erläggas i början af hvarje termin, då göromål af mångahanda slag af påtagliga skäl samla sig för tjänstemännen. Först sedan inträdes- och uppflyttningspröfningar egt rum, betygslistor häröfver inkommit, sammandrag af betygen införts i liggaren, styrelse och lärarekollegium fattat beslut om nyantagne, uppflyttade och i respektive afdelningar qvarsittande elever, avgifternas nedsättande för en del elever på grund af inkomna ansökningsderom, m. m., kan sekreteraren utarbete förslags- eller konceptlister, enligt hvilka avgifterna skola uttagas med vexlande belopp för olika elevgrupper. Qvittensernas utskrifvande, som består i elevnamnens afskrifvande från nyssnämnda listor på tryckta blanketter — således åter en renskrifningsåtgärd — måste derpå ofördröjligen verkställas och avgifterna upptagas, på det att sekreteraren med stöd af resultatet häraf må kunna upprätta de slutliga officiella förteckningarne öfver de särskilda fackskolornas och deras årskursers elever, hvilka skola lända till efterrättelse för lärarne vid den redan påbörjade undervisningen. Att vid detta omfattande och tidsödande arbete skyndsamhet

påfordras, torde af det anförda vara tydligt, hvadan anlitaandet af särskildt skrifbiträde blir nödvändigt, om icke olägenheter för undervisningens normala bedrivande skola uppstå.

Äfven den här ifrågavarande, anmärkta utgiften torde sålunda hafva varit fullt motiverad.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, synes det sannolikt, att den af Riksdagens Revisorer i fråga om Tekniska högskolans förvaltning år 1896 gjorda, ofvan omordade framställningen skulle uteblifvit, om tillfälle till meddelande af här lemnade upplysningar om de med de anmärkta åtgärderna för- enade förhållandena hade gifvits.

Stockholm den 3 Januari 1898.

W. HOFFSTEDT.

Sekreterare.

I ofvanstående instämmer

Ernst Lilliesköld,

Kamrerare.

Föreståndarens för bergsskolan
förklaring.

Till Styrelsen för Kongl. Tekniska högskolan.

I Riksdagens Revisorers den 30 November 1897 afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 förekommer följande beträffande Tekniska högskolan och den nya materialprofningens-anstalten. Revisorerne anföra:

att, enligt profningsanstaltens reglemente, anstaltens föreståndare eger att för vissa särskilda undersökningar, såsom mikroskopiska prof, elektriska undersökningar och kemiska analyser, anlita sakkunnige personer, och hafva i öfverensstämmelse härmed inom anstalten anordnats särskilda afdelningar för anställandet af elektriska, textil- och bergskemiska undersökningar;

att, enligt samma reglemente, profningsanstaltens verksamhet ledes af Tekniska högskolans styrelse, men att dess ekonomi är fullständigt skild från högskolans;

att af de inkomster, som enligt af Kongl. Maj:t fastställd taxa inflyta till profningsanstalten, 70 procent utgå såsom aflöning till anstaltens föreståndare och de som åtagit sig att förestå de med anstalten införlifvade afdel-

ningarne; men att en vid bergsskolan anställd lärare, som åtagit sig föreståndareskapet för den bergskemiska afdelningen och på grund häraf för anstaltens räkning utför kemiska analyser, derjemte enskildt verkställer liknande undersökningar, utan att ersättning härför omförmälda taxa vinner tillämpning, samt att ej någon godtgörelse för desamma kommer profningsanstalten tillgodo, ehuru dessa undersökningar verkställas i högskolans lokaler och med anlitan af dess materialier.

Mot denna Herrar Revisorers framställning af profningsanstaltens organisation och verksamhet samt den med anledning häraf gjorda anmärkningen mot en vid bergsskolan anställd lärare, får jag värdsamt anföra:

1) Revisorerne säga, "att inom profningsanstalten anordnats särskilda afdelningar för anställandet af bergskemiska- och elektriska undersökningar".

Detta är icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Den med statsmedel vid Tekniska högskolan uppförda profningsanstalten utgör endast en mekanisk anstalt för profning af metaller, cement, tegel, sten etc. å deras hållfasthet och begagnas dels för elevernas undervisning, dels för att mot godtgörelse, efter en af Kongl. Maj:t fastställd taxa, betjena allmänheten med dylika profs utförande. Då emellertid dessa hållfasthetsprof ofta behöfva kompletteras med kemiska, elektriska eller mikroskopiska undersökningar, men anstalten totalt saknar lokaler och materialier härför, har i reglementet för anstalten intagits, att den i dylika fall eger att anlita sakkunnige personer.

Beträffande nu de bergskemiska analyserna säga Revisorerne, att en vid bergsskolan anställd lärare åtagit sig föreståndareskapet för anstaltens bergskemiska afdelning och på grund häraf för anstaltens räkning utför dessa analyser. Profningsanstaltens bergskemiska afdelning skulle sålunda, enligt Revisorernes uppfattning, vara förlagd till bergsskolan.

Visserligen sysselsätter sig läraren i bergskemi under timmar, fria från lektioner, med kemiska analyser, vanligen kontroll-analyser för herrar bruksegares räkning, och af många skäl har man ansett detta vara till nytta och fördel för skolan. Läraren förvärfvar sig nemligen härigenom mera vana och skicklighet i ämnet, hvori han skall undervisa, och skolan erhåller, genom de noggrannt analyserade profven, ett förträffligt material för elevernas laborationsöfningar; och dessutom kunna sådana analysers utförande vid bergsskolan betraktas såsom skyldigt tillmötesgående mot herrar bruksegare, hvilka, genom Jernkontoret, bekosta bergselevernas hela praktiska kurs.

Men att deremot upplåta bergsskolans laboratorium till en afdelning under profningsanstalten, med bergsskolans lärare såsom föreståndare, är något helt annat, och skulle lätt kunna leda derhän, att undervisningen försummades

och utrymmet för elevernas laborationsöfningar förminskades, hvarför en sådan anordning hvarken kan eller bör ske utan särskildt tillstånd af styrelsen och bergsskolans föreståndare. En dylik tillåtelse har hvarken blifvit begärd eller beviljad, och någon kemisk afdelning för profningsanstaltens räkning, såsom Herrar Revisorer antaga, existerar icke vid bergsskolan.

2) Revisorerne anmärka, att nämnde lärare vid bergsskolan äfven utför analyser åt andra personer, utan att vid ersättning härför profningsanstaltens taxa vinner tillämpning.

Den för profningsanstalten utfärdade taxan gäller blott för sådana prof, som kunna utföras med anstaltens egna apparater och maskiner, d. v. s. för hållfasthetsprof, men icke för några andra prof, hvarför kemisten, som anstalten anlitar, måste anses vara berättigad till att sjelf bestämma sin taxa.

Så hafva de bergskemiska profven för profningsanstalten utförts, dels af ifrågavarande lärare vid bergsskolan, dels å D:r Tamms laboratorium och dels af Major Silfverling å eget laboratorium, och vid dem alla till gängse pris. Enda vinsten, som anstalten kan hafva af dessa prof, består blott i den rabatt, som anstalten genom aftal kan förskaffa sig. Bruket är nemligen, att om en person inlemnar flere prof till kemisk undersökning, erhålles en rabatt å det annars vanliga priset för analyserna. Så har ifrågavarande lärare vid bergsskolan i sådana fall till herrar bruksegare vanligen rabatterat 15 å 20 procent, vid de analyser å jernmalmer från Norrbotten, som han i höstas utförde för statens räkning, rabatterades 15 procent, och för de prof, som inlemnats till honom genom profningsanstalten, 30 procent. Dessa 30 procent utgöra sålunda den vinst som anstalten förskaffat sig å dessa kemiska undersökningar, men de utgöra en rabatt å priset för kemistens eget arbete, men alldeles icke, såsom Revisorerne antaga, en ersättning för förbrukade reagentier.

3) Slutligen hafva Revisorerne gjort anmärkning på, att för de kemiska prof, som utföras till andra än profningsanstalten, ingen ersättning kommer den med statsmedel åvägabragta anstalten till godo, oaktadt de utföras å högskolans lokaler och med dess materialier.

Då profningsanstalten enligt reglementet är till sin ekonomi fullständigt skild från Tekniska högskolans, vore det väl uppenbart orätt, om bergsskolan af sitt statsanslag, vare sig i form af reagentier eller någonting annat, skulle hafva skyldighet att bidraga till profningsanstaltens underhåll. Ersättning för reagentier etc. skall väl, antingen analyserna utföras för profningsanstaltens eller enskild persons räkning, utgå till bergsskolan, men icke till profningsanstalten.

Af ofvanstående torde tydligen framgå, att Herrar Revisorers anmärkningar härleda sig från en missuppfattning.

Denna har uppkommit, dels genom en sammanblandning af profningsanstalten och Tekniska högskolan, dels, och kanske hufvudsakligen, genom mindre lämpliga rubriker i profningsanstaltens bokföring, der det nemligen förekommer sådana benämningar som Bergskemiska afdelningen, Elektriska afdelningen etc., i stället för de mera korrekta: Bergskemiska profs Conto, Elektriska undersökningars Conto etc. Detta bör vid ett kommande bokslut rättas.

Stockholm i December 1897.

J. Wiborgh.

Styrelsens för Tekniska elementarskolan i Norrköping

underdåniga utlåtande i anledning af två af Riksdagens Revisorer gjorda anmärkningar rörande Ebersteinska skolans räkenskaper.

Till Konungen.

På nådig befallning får styrelsen för Tekniska elementarskolan i Norrköping härmed afgifva underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorerers gjorda framställning i deras den 30 November 1897 afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896.

I § 2 af berättelsen angående de Tekniska skolorna hafva Revisorerne fäst sin uppmärksamhet å det förhållande, att i Ebersteinska söndags- och aftonskolans räkenskaper för år 1896 ett konto finnes upplagdt för C. J. Nelins donationsfond, hvilket konto upptager såsom "kontant i kassan" i den ingående balansen 6,980 kronor 10 öre och i den utgående 10,246 kronor 35 öre, varande ränta efter $1\frac{1}{2}$ procent för året i räkenskapen godtgjord ett belopp af 6,900 kronor; men att i Ebersteinska skolans kapitalräkning, dit berörda donationsfond med hela sitt utförda belopp, 60,296 kronor 35 öre, ingår, icke någon post upptages såsom "kontant i kassan".

Styrelsen erkänner, att uttrycket "kontant i kassan" är vilseledande; rubriken borde i stället hafva hetat: "innestående hos Ebersteinska skolan". Det har under de sista åren, då penningetillgången i landet visat sig vara synnerligen riklig, varit ganska svårt att anskaffa värdepapper af lämplig beskaffenhet för placering af skolans fonder, och har styrelsen derföre nödgats insätta större belopp på upp- och afskrifningsräkning i bank i afvaktan på lägligt tillfälle att erhålla lämplig in-teckning. För att ej onödigtvis betunga räkenskaperna med ytterligare konti, hafva dessa medel insatts på Ebersteinska

skolans räkning i banken, och fonderna hafva godtgjorts samma ränta, som skolan erhållit, hvilket Revisorerna hafva observerat, då de påpekat, att fonden godtgjorts $1\frac{1}{2}$ procents ränta å ingående balansens jemna belopp 6,900 kronor. Balansen ökades den 31 December till 10,246 kronor 35 öre, beroende på att en till fonden hörande, af Norrköpings skolråd utfärdad revers då amorterades.

I § 3 af sin berättelse anföra Revisorerna, att vid Ebersteinska skolans räkenskaper äro fogade redovisningar öfver dels J. Moselii donationfond, dels Stackelbergiska beklädnadskassan samt att dessa bägge fonder icke i likhet med Ebersteinska skolans öfriga donationsfonder influtit i skolans kapitalräkning, men att skäl icke synts Revisorerna förefinnas för beredande af en fristående ställning åt nämnda båda fonder.

Hvad beträffar Stackelbergiska beklädnadskassan, har, såsom framgår af det härmed i afskrift bifogade donationsbrevet, förvaltningen af denna, enligt donators föreskrift, uppdragits åt skolans ordförande och kassaförvaltare, hvilka hafva att göra medlen "på bästa sätt fruktbarande samt årligen aflemna redovisning inför skoldirektionen". På grund af detta stadgande beslöt skolans direktion den 24 April 1852, då gåfvomedlen emottogos, "att förvaltningen, dispositionen och redogörelsen skall noggrannt ordnas efter gåfvobrevets bestämelse"; "att kapitalfonden skall bokföras och redovisas under benämning af Stackelbergiska beklädnadskassan" och "att redogörelsen för Stackelbergiska beklädnadskassan föres särskildt och kommer således icke under Kongl. Kammarrättens granskning". Emellertid erhöll styrelsen från Kongl. Kammarrätten en den 24 Mars 1869 daterad skrivelse, uti hvilken styrelsen anmodas "tillse, att ifrågavarande medel varda bland skolans till Kongl. Kammarrätten ingående räkenskaper till särskild redovisning upptagna". Ehuru skolans styrelse betviflar Kongl. Kammarrättens befogenhet att lemna ett dylikt förståndigande, alldenstund skolstyrelsen sjelf är granskaren men ej förvaltaren af nämnda medel, har dock skolstyrelsen ställt sig Kongl. Kammarrättens anmodan till efterrättelse och *särskildt* redovisat denna fond; men att, såsom Riksdagens Revisorer nu tyckas önska, låta medlen inflyta i skolans kapitalräkning, deremot anser styrelsen såväl donators bestämda föreskrift som det bestämda ändamål, hvartill medlen skola användas, lägga hinder.

Hvad åter beträffar den Moseliska donationen, så torde, enär donator J. Moselius i sitt testamente ej gjort någon särskild föreskrift angående de penningars förvaltning, som han lemnat, icke något hinder möta för hans donations intagande i skolans kapitalräkning, om man anser, att större reda derigenom skulle kunna vinnas.

Norrköping den 13 Januari 1898.

Underdånigst:

C. EBERSTEIN.

AXEL SWARTLING. EDV. ENGHOLM. G. KREY. A. G. J. EURENIUS.

Bilaga.

Afskrift.

Undertecknade Ägta Makar, som, genom Guds vår Frälsares synnerliga nåd och barmhertighet hafva i vårt lyckliga Ägtenskap tillgodonjutit en lika rik som långvarig oafbruten välsignelse, och nu, på vår höga Ålderdom, då både själs- och kroppskrafter neka oss att så, som wi borde och önskade, verka det goda och nyttiga, likväl med all uppmärksamhet och välvillja hafva blifvit omfattade af det Samhälle, hvarest vi sökt en fristad åt ålderdomens sista dagar, villje, då vi nu nalkas vår sammanlefnads Femtionde År, men påminte genom tilltagande svaghet, att vi kanske icke upplefva den dag, som jämnar dessa år, härmed, och i kraft af detta vårt öppna Bref hafva förordnat och skänckt till Ebersteinska Skolan i Norrköpings stad Ett Tusende (1,000) Riksdaler Banco, såsom stående fond, hvaraf årliga Räntan skall användas till kläder åt barn, som bevista skolan, och utmärka sig för flit och goda seder, och hvilkas Föräldrar äro obemedlade, men kända för Gudsfruktan och en hedrande vandel; Och på det en tillbörlig urskillning härutinnan må kunna ske, thy äger Läraren, på hvilkens hjärta vi lägga detta uppdrag, att, efter samvete och öfvertygelse, uppsätta förslag, och sedan, gemensamt med Ordföranden i Skol-Directionen, besluta samt föranstalta om tarfliga kläders förfärdigande; Kommandes under intet wilkor några medel att Contant utdelas.

Angående medlens förvaltning, uppdrages ansvaret däraf åt bemälde Ordförande och Cassa-Förvaltaren, att göra dem på bästa sätt fructbärande, samt årligen aflemna redovisning inför Skol-Directionen.

Bemälde Fond kommer att hädanefter bära namn af: Beklädnads-Cassa.

Ofvanstående Donation hafva wi, Undertecknade Ägta Makar, af fri willja utgifvit och i vittnens närvaro med våra egenhändiga Namnteckningar och Signeter bekräftat, som skedde i Norrköping, den 24:de April 1852.

C. ADOLPHE STACKELBERG

(L. S.)

EVA SOPHIE STACKELBERG

född ADELSWÄRD

(L. S.)

Rätt afskrifvet betygar

Ex officio

A. G. J. Eurenus.

Medicinalstyrelsens

underdåniga utlåtande angående Riksdagens Revisorers berättelse rörande styrelsens redovisning öfver de till hospitalsväsendet anslagna medel.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 3 December nästlidet år har Eders Kongl. Maj:t anbefalt Medicinalstyrelsen att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorers i bilagdt transsumt af revisionsberättelsen för år 1896 gjorda framställningar.

Med anledning häraf får Medicinalstyrelsen, som i ärendet infordrat yttranden från styrelsens kamrerare samt direktionerna för Upsala och Kristinehamns hospital, härmed anföra följande.

Revisorernes anmärkning uti § 2, att behållningen å Adelswärdiska stiftelsen vid 1896 års slut, utgörande 6,289 kronor 36 öre, icke blifvit på föreskrifvet sätt i bankinrättning insatt, har utan tvifvel föranledts deraf, att sagda behållning bokförts såsom "kontant behållning" utan ett behöfligt tillägg: *innestående Riksbanken*. Af härvid bilagd utredning med intyg (bilagorna A. och B.), intyget dessutom befintligt bland räkenskaperna, framgår emellertid otvetydigt, att behållningen i Riksbanken å Medicinalstyrelsens folioräkning n:o 4 den 31 December 1896 utgjorde 81,905 kronor 38 öre och att deri ingick Adelswärdiska stiftelsens behållning med 6,289 kronor 36 öre.

Det af Revisorerne åberopade Kongl. cirkuläret den 26 Augusti 1873 föreskrifver, att "kontanta, för löpande utgifter icke behöfliga behållningar skola, der sådant utan väsentlig olägenhet kan ega rum, uti bankinrättning på depositions- eller upp- och afskrifningsräkning insättas och endast vid behof derifrån uttagas". Tvänne former för sådana behållningars placering äro alltså tillåtna, och har den sistnämnda formen i detta fall måst begagnas för att kunna bestrida tillfälliga, stundom icke obetydliga utgifter. Att behållningen varit insatt å upp- och afskrifning eller folioräkning, förklaras deraf, att jemlikt donationsbrevet för Adelswärdiska stiftelsen ränteöfverskottet skall "användas till hospitalsinrättningens förmån efter direktionens (Hospitalsdirektionens i Vadstena) ompröfning" och efter requisition hos Medicinalstyrelsen af medel under angifvande af ändamålet. Då ränteöfverskott vid tillfälliga behof måst anlitas till stundom betydliga belopp, såsom en gång 5,427 kronor och helt nyligen 1,000 kronor, har Medicinalstyrelsen varit skyldig så placera behållningen, att nödiga medel vid behof vore disponibla. För att erhålla bättre ränteafkastning och under förhoppning, att hospitalsdirektionen icke reqvirerar

betydligare belopp har emellertid större delen af behållningen insatts på deposition i säker bankinrättning.

Hade Riksdagens Revisorer haft tid att närmare granska bokföringen, som utvisar att någon kontant behållning i vanlig mening icke förefanns, men väl att densamma varit inestående å folioräkning i Riksbanken, hade nu ifrågavarande anmärkning uteblifvit.

Rörande samma anmärkning säger Medicinalstyrelsens kamrerare T. H. Cronland å de två första raderna i det af honom den 16 innevarande Januari i ärendet afgifna yttrandet: "Efter att under gårdagen hafva fått emottaga bilagda transsumt etc." Då man häraf skulle kunna förledas att antaga, att kamreraren för sent fått del af Riksdagens Revisorerers nu ifrågavarande anmärkning, nödgas Medicinalstyrelsen upplysa, att så ej är förhållandet, enär kamreraren Cronland, som var närvarande vid första föredragningen inom styrelsen af samtliga Revisorernes anmärkningar, deraf erhållit del redan den 17 sistlidne December, eller samma dag anmärkningarne hit ankommit, samt att i styrelsens protokoll för nyssnämnda dag för öfrigt finnes antecknadt att transsumt af revisionsberättelsen angående Adelswärdiska fondens medel skulle lemnas till kamreraren.

Uti § 3 af berörda transsumt hafva Riksdagens Revisorer beträffande Kristinehamns hospital anmärkt, "att fönstren i isoleringsrummen voro så små, att dessa rum gjorde intryck att vara fängelseceller, hvadan fönstren synas böra upphuggas och förstoras så, att de komma att införa mera ljus".

Direktionen för Kristinehamns hospital har i sitt härvid fogade yttrande af den 11 innevarande Januari förklarar sig anse de högt sittande, relativt små fönstren i 20 celler vara otidsenliga och olämpliga samt allt för mycket påminna om ett fängelse, och att direktionen endast af hänsyn till kostnaderna underlåtit att inkomma med förslag till dessa fönsters förändrande i tidsenlig och fullt praktisk rigtning, samt att direktionen biträdde Revisorernes uppfattning och ansåge tiden vara inne att ändra dessa fönster.

För en riktig uppfattning af denna fråga må erinras derom, att, innan Medicinalstyrelsen uppgör förslag till nytt hospital eller asyl, frågan härom i alla dess detaljer underkastas en omsorgsfull pröfning under samarbete med några af rikets äldste och mest erfarne hospitalsöfverläkare, samt att så skett äfven då förslaget uppgjordes till nytt hospital vid Kristinehamn. Medicinalstyrelsen har ansett och anser fortfarande dessa öfverläkares, på mångårig erfarenhet grundade, åsigter förtjenta af större afseende än de motsatta åsigter om cellers obehöflighet, som omfattas af hospitalsdirektionen i Kristinehamn och Riksdagens Revisorer, hvilka icke torde ega något på sakkunskap eller speciella studier grundadt, tillförlitligt omdöme i hithörande frågor. Liknande

anordningar beträffande celler och enkelrum och det relativa förhållandet mellan båda förefinnas för öfrigt vid rikets öfriga hospital, utan att några anmärkningar eller klagomål deröfver försports.

För vården af en del våldsamma och ohandterliga sinnessjuka erfordras med nödvändighet ett ej obetydligt antal celler, derest patienterna skola kunna förhindras att farligt skada sig sjelfva och andra, att rymma, att krossa fönster, dörrar och väggar med mera, hvilket allt sedan skulle kräfva dryga, ständigt återkommande utgifter. Att ersätta dessa celler med enkelrum, försedda med större fönster och starka inre fönsterluckor, skulle för öfrigt medföra en mer skenbar än verklig vinst, försåvidt man ej vill, lika med direktionen, åstadkomma ett angenämare intryck, antagligen för tillfälliga besökande.

Att nuvarande öfverläkaren vid Kristinehamns hospital tillförene haft en helt annan uppfattning om behofvet af celler och detta till ett ökad antal, framgår bland annat af en skrifvelse från honom af den 9 Mars 1893, till svar å Medicinalstyrelsens förfrågan om anledningen, hvarför till sagda hospital hänvisade patienter så lång tid fått förgäfvos afvakta inträde vid hospitalet, så ock hvarföre samme öfverläkare velat vägra mottaga en af Medicinalstyrelsen till hospitalet hänvisad patient, som vore i trängande behof af hospitalsvård. Denna öfverläkarens skrifvelse slutar sålunda "— — — — —" och slutligen att en ansökan legat sedan den 19 Augusti 1892, för hvilken qvinna, som behöfver cell, det icke varit mig möjligt att bereda plats. När sådan skall kunna henne beredas, är under nuvarande förhållanden omöjligt att säga, då icke allenast alla celler utan äfven största delen af enkelrummen äro besatta med kroniska obotliga, mycket våldsamma och svåra patienter. Såsom upplysande för förhållandena tager jag mig friheten anföra följande. Under Februari månad hade på mansafdelningen 7 och på qvinsafdelningen 25 patienter behöft använda isolering eller skyddshandskar och under det senaste dygnet hade bland 154 manlige patienter 8 stycken och bland 144 qvinliga 19 stycken varit mer eller mindre osnygga och detta är visst icke något undantagsförhållande". Vid denna tid vårdades ej mer än 144 qvinnor vid sagda hospital, ehuru det hade utrymme för 150. Af brist på ledig cell hade öfverläkaren emellertid icke kunnat intaga denna olyckliga qvinna, ehuru behörig ansökan hos öfverläkaren förelegat sedan den 19 Augusti 1892 till den 9 Mars 1893, då den från öfverläkaren infordrade förklaringen häröfver afgafs med den föga trösterika upplysningen, att det ansågs omöjligt att säga, när sådan plats kunde henne beredas, "då icke allenast alla celler utan äfven största delen af enkelrummen äro besatta med kroniska, obotliga, mycket våldsamma och svåra patienter". För några få år sedan klagades allmänt vid inspektioner af hospitalen öfver sådan brist på celler, att deraf vållades de största svårigheter att kunna mottaga våldsamma patienter; och då häraf

föranleddes ett i högsta mätto skadligt dröjsmål med dessa sjukas intagning, måste på framställning af direktioner och öfverläkare än flere celler och enkelrum anordnas. Det anförda visar på ett öfvertygande sätt, att celler fortfarande äro nödvändiga vid hospitalen, äfven om dessa celler numera ej behöfvas till samma antal som tillförene.

Att behofvet af celler under de senaste åren väsentligt minskats, är ett glädjande faktum, som till en stor del för vårt land får tillskrifvas det intresse, Medicinalstyrelsen visat för anordnande af lämpliga lokaler, der oroliga och våldsamma sjuka, hvilka tillförene måst isoleras, dag och natt kunna öfvervakas af inöfvad betjening. Medicinalstyrelsen har ock på allt sätt sökt befordra anordnandet af sådana öfvervakningsanstalter genom anvisandet af nödiga medel icke endast till deras första ordnande utan äfven till aflöning åt den betydligt ökade betjening, som derigenom blifvit nödvändig. Dylika afdelningar hafva ordnats vid Lunds och Upsala hospital under år 1896 och vid Kristinehamns hospital under år 1897, och torde snart kunna anordnas vid flertalet hospital. Genom dessa öfvervakningsafdelningar hafva en del celler och enkelrum, hvilka förr varit nödvändiga för vård af våldsamma och oroliga patienter, blifvit disponibla för relativt lugna patienter och användas numera, särskildt vid Lunds hospital, för sådana patienter, hvilka icke kunna förmås att vistas tillsammans med andra patienter och därför måste vårdas i dessa celler, hvilka de af gammal vana anse som enskilda, dem tillhöriga bostadsrum. Vid Vadstena hospital och asyl öfvervakas likaledes ständigt ett stort antal svårskötta patienter i stora gemensamma sjuksalar, och bland dessa patienter äfven sådana från Kristinehamns hospital dit öfverflyttade, hvilka vid sistnämnda hospital lära oafbrutet varit isolerade under lång tid.

Det antagligen enastående lyckliga resultat, som omtalas i den vid direktionens för Kristinehamns hospital ofvanberörda yttrande fogade skrifvelse af den 27 sistlidne December från öfverläkaren vid hospitalet, att ingen patient behöft isoleras under tiden från den 14 Augusti till den 27 December 1897, får dock icke uteslutande tillskrifvas patienternas ständiga öfvervakande, utan till en väsentlig del den omständigheten, att ett stort antal svårskötta och därför isolerade patienter från Kristinehamns hospital öfverflyttats till asylerna i Lund och Vadstena.

Den förordade förändringen af cellerna vid Kristinehamns hospital till enkelrum borde derstädes vara mindre behöflig än vid öfriga hospital, der en dylik förändring ej ifrågasatts. Då ingen patient vid Kristinehamns hospital för närvarande synes vara i behof af isolering, kunna patienterna under dagen vistas i befintliga dagrum och korridorer etc., och cellerna följaktligen användas uteslutande såsom soffrum, dervid de små fönstren och den ringa belysningen icke kunna medföra någon den ringaste olägenhet. Cellerna blifva

derigenom lika tidsenliga och ändamålsenliga som de lika stora enkelrummen med större fönster och tillslutna starka fönsterluckor. En förändring af celler till isoleringsrum med stora fönster af mycket tjockt glas i jernram kan vid de våldsammes isolerande medföra våda särdeles under den kallaste årstiden, och är i alla fall en dyrbar anordning samt icke pröfvad i afseende på användbarheten för vårt kalla klimat. Att åter ändra cellerna endast af den anledning, att dessa icke må på ett pinsamt sätt störa det angenäma intryck, man i öfrigt erhåller vid besök å denna sjukvårdsanstalt, såsom det heter i hospitalsdirektionens yttrande, synes Medicinalstyrelsen ej vara rimligt, då häraf skulle föranledas betydliga utgifter af allmänna medel, som kunna och böra bättre användas och erfordras vid andra hospital, hvilkas behof af Medicinalstyrelsen böra tillgoses, äfven om anspråken der äro mindre.

På ofvan anförda skäl anser Medicinalstyrelsen, med sin kännedom om Kristinehamns och öfriga hospital, i motsats till de af hospitalsdirektionen och Revisorerna uttalade åsigter, att ökad erfarenhet bör afvaktas, innan nu ifrågavarande celler ändras till enkelrum.

Riksdagens Revisorer hafva vidare uti § 3 anmärkt, "att verkstadsrummen voro förlagda å hufvudbyggnadens vind och hade sin enda belysning från taket, hvilken mindre ändamålsenliga anordning synes så mycket mera anmärkningsvärd, som denna hospitalsbyggnad är nyligen uppförd".

Häröfver hörd, säger hospitalsdirektionen i Kristinehamn i sitt ofvan återopade yttrande af den 11 dennes, att "skäddare- och skomakareverkstädernas belägenhet på vinden tätt under taket och med liggande takfönster medför många olägenheter, hvilka i årsberättelser och vid inspektioner ofta omtalats och påpekats och hvilka hufvudsakligen bestå i en för arbetenas utförande ofta mindre lämplig belysning, endast från taket, en olidlig värme om sommaren, ofta uppgående till $+35^{\circ}$ Celsius, samt svårigheterna att under snörika kalla vintrar hålla de liggande fönstren fria från snö och is. Motviljan och obenägenheten hos en stor del patienter att arbeta på lokaler, der de ej kunna skåda annat än himlahvalfvet, torde äfven få räknas såsom af ingalunda underordnad betydelse.

Då vid hospitalets öppnande 1887 inga för ändamålet lämpliga lokaler funnos, inrättades de nuvarande verkstadsrummen, en anordning, som då ansågs vara endast provisorisk, men ännu måste fortfara af brist på andra lämpliga rum, en brist, som, så vidt direktionen kan finna, ej kan afhjelpas på annat sätt än genom uppförande af ett särskildt verkstadshus."

Nu ifrågavarande lokaler äro belägna å vinden ofvan brandbotten; de äro rymliga, försedda med golf af stålslipad cement samt vattenledning och allt som erfordras å dylika verkstäder. Att dessa båda för ett fåtal patienter afsedda verkstäder förlagts till hufvudbyggnaden och ej till ett särskildt hus,

kan ej anses vara olämpligt, enär härigenom vunnits dels en betydlig besparing dels ock andra fördelar, bland hvilka må nämnas den, att patienterna kunna sysselsättas inom hufvudbyggnaden och derigenom lättare öfvervakas. Vid ötriga hospital ligga dessa verkstäder likaledes inom olika delar af hufvudbyggnaderna, och kunna derigenom lättare öfvervakas. Vid de nya asylerna i Lund och Vadstena äro motsvarande verkstäder jemväl förlagda inom hufvudbyggnaderna, men derstädes å vindarne, utan att deraf försports någon olägenhet eller några klagomål. Belysningen är emellertid å dessa verkstäder bättre anordnad. I den nybyggda flygeln vid Nyköpings hospital befanns belysningen genom takfönster ej fullt nöjaktig, hvarföre derstädes anordnats vindskupor med större stående fönster och bibehållande af takfönstren. Att så ej skett äfven vid Kristinehamns hospital, torde bero derpå, att patienterna vid inspektionerna ej beklagat sig, och äfven derpå, att Kristinehamns hospital i förhållande till andra hospital kräft större utgifter för nybyggnader och förbättringar, så att med förändringen af verkstäderna fått anstå, enär andra hospitals intressen ej böra tillbakasättas för Kristinehamns hospitals.

Att värmen vid något tillfälle under sommaren kännes besvärande, ja olidlig, uppgående till 35° Celsius, torde tyvärr inträffa äfven inom andra lokaler och vanliga trånga verkstäder. Öppnas takfönstren och nödig luftvexling beredes, bör värmen kunna nedbringas, eller ock kunna patienterna för tillfället sysselsättas annorstädes. Huruvida denna utväg anlitas vid de tillfällena, då värmen uppgått till 35° Celsius, finnes ej omnämndt, men synes föga antagligt, enär temperaturen i sådant fall väl knappast kunnat stiga till denna höjd.

Att patienterna gonom takfönstren endast kunna skåda himlahvalfvet är ju helt naturligt, då inga andra fönster finnas. Huruvida samma patienter under de få timmar de vistas i verkstäderna skulle känna sig lyckligare, derest verkstäderna voro försedda med vanliga väggfönster eller verkstäderna förlagts till bottenvåningen med utsigt åt promenadgårdarne, der många oroliga, icke sällan våldsamma patienter vistas, kan med goda skäl betvivlas. Att belysningen under mulna vinterdagar blifver otillräcklig, inträffar ofta äfven annorstädes, hvarpå såsom exempel må anföras, att Medicinalstyrelsens egen sessionslokal är så mörk, att den icke sällan måste upplysas med konstgjordt ljus midt på dagen. Någon ny byggnad för Medicinalstyrelsen har emellertid icke ifrågasatts och torde ej heller af här omförmälda skäl erfordras, sedan elektrisk belysning numera anordnats; och då elektrisk belysning med detta år förefinnes äfven vid Kristinehamns hospital, torde ny byggnad för dessa verkstäder icke behövas med hänsyn endast till belysningen.

Direktionens uppgift, att ifrågavarande verkstäders inrättande å vinden från början ansetts endast vara en provisorisk åtgärd, torde bero på ett miss-

förstånd. Då Medicinalstyrelsen låtit utföra alla byggnaderna vid nämnda hospital, torde styrelsen bättre än den nuvarande direktionen känna till, att dessa verkstäder aldrig ansetts vara provisoriska eller såsom sådana anordnats.

På det att ej allt för mycket afseende må fästas vid Revisorernes anmärkning och än mindre vid hospitalsdirektionens klander, må nämnas, att enligt inspektionsberättelserna för 1893, 1894, 1895, 1896 och 1897 skomakareverkstaden användes af respektive 5, 5, 5, 5 och 4 patienter samt skraddareverkstaden af 7, 7, 6, 6 och 5 patienter, hvilka å dessa verkstäder sysselsattes under endast en mindre del af dygnet. Medicinalstyrelsen är för sin del öfvertygad om, att endast ett fåtal af rikets skomakare och skraddare förfoga öfver arbetslokaler, som i rymlighet och lämplighet kunna jämföras med ofvan omnämnda, klandrade lokaler. Dermed är ej sagdt, att ju icke bättre belysning bör anbringas på det enkla och billiga sätt, som ofvan är nämndt, nemligen genom anordnandet af takkupor med stående fönster. Att, på sätt direktionen föreslagit, uppföra ett *särskildt verkstadshus*, anser Medicinalstyrelsen deremot onödigt, ja oförsvärligt, då härtill skulle användas allmänna medel, som vid öfriga hospital behövas för andra, verkliga och viktiga behof.

I § 3 af transsumtet omnämnes slutligen, att Kristinehamns hospital tillhörig skogsmark ej står under Domänstyrelsens förvaltning, utan skötes af hospitalsdirektionen. Då direktionen i sitt meranämnda yttrande på det kraftigaste framhållit, hurusom just detta förhållande måste vara det enda rigtiga och ändamålsenliga, får Medicinalstyrelsen, som anser de af direktionen härför anförda skäl vara fullgiltiga, hänvisa till direktionens ifrågavarande yttrande.

I § 4 af Revisorernes berättelse sägs: "Beträffande inköpen af födoämnen för Kristinehamns hospital hafva Revisorerne fäst sin uppmärksamhet vid det höga pris, som erlagts för mjölk, nemligen för oskummad mjölk 10 öre för litem och för skummad 6,5 öre."

Hospitalsdirektionen i Kristinehamn har i sitt ofvan åberopade yttrande häröfver gifvit en fullt nöjaktig förklaring, till hvilken Medicinalstyrelsen härmed får hänvisa, med upplysning tillika, att styrelsen, som för rikets hospital i sista hand pröfvar inkomna anbud å leveranser af födoämnen, sedan mer än 10 år tillbaka egnat synnerlig uppmärksamhet åt *alla* hithörande frågor. För att underlätta en granskning af och en jämförelse mellan leveransprisen vid olika hospital, har styrelsen låtit i tabellform trycka listor, hvari de olika varornas pris införas vid hvarje hospital, för att sedermera tabellariskt sammanföras och sinsemellan jämföras för olika år. Efter det att alltför höga anbud förkastats, infordras nya anbud etc. Har resultatet, detta oakadt, blifvit otillfredsställande, har annan utväg måst anlitas, hvarpå såsom exempel må nämnas, att bröd under ett år levererats från Stockholm till Nyköpings hospital, samt att färskt kött 3 till 4 gånger i veckan likaledes levererats från Stockholm

till Kristinehamns hospital under omkring 10 års tid, till lägre pris och med bättre vara än som kunnat erhållas af ortens leverantörer. På det att den vigtiga proviantartikeln bröd skulle kunna erhållas till skäligt pris och oberoende af anbud från en eller några sinsemellan icke-täflande leverantörer, hafva egna bagerier under senare år anordnats vid hospitalen i Kristinehamn, Vadstena, Piteå, Vexjö och Nyköping med i ekonomiskt hänseende särdeles goda resultat. Häraf synes, att intet försumrats för bevakandet af hospitalens ekonomiska intressen beträffande anskaffandet af matvaror.

Vidkommande särskildt artikeln mjölk, har afseende fästats icke endast vid priset utan äfven vid beskaffenheten, och har för sådant ändamål fastställts en viss minimifetthalt, som kontrolleras genom på obestämda tider företagna pröfningar. Då mjölkprisen vid Kristinehamns hospital syntes styrelsen för höga, har den egna produktionen ökats genom den gamla ladugårdens utvidgning och utfodring af flere kor. Efter inköpet af hemmansdelen Ålskärr torde all för anstalten behöflig mjölk kunna produceras vid hospitalet.

Uti §§ 5 och 6 af berörda transsumt hafva Revisorerna anmält, att de under besök vid Upsala hospital funnit *dels* luftvexlingen derstädes på grund af bristande anordningar mindre tillfredsställande och de i gamla hospitalsbyggnaden befintliga lägenheter synnerligen otjenliga, *dels ock* isoleringssystemet vid Upsala hospital i betydligt vidsträcktare mån använt än vid Kristinehamns.

Under åberopande af hvad direktionen för Upsala hospital uti bifogade skrifvelse af den 13 dennes anfört, får Medicinalstyrelsen för egen del beträffande Upsala hospital tillägga följande.

Oaktadt vidlyftiga och dyrbara byggnadsarbeten pågått för att kunna mottaga allt flere sinnessjuka, har det icke varit möjligt att på långt när ännu fylla behofvet af hospitalsplatser. Under sådana förhållanden har det ej heller kunnat ifrågasättas att undvara de platser som finnas, om ock mot byggnader och ventilation varit åtskilligt att anmärka. En ändring medför alltid tidsutdrägt. Skall mera ingripande förändring företagas, kunna de sjuka icke kvarstanna i de byggnader, som skola förändras, men under nuvarande svåra förhållanden vore det icke möjligt att förflytta de sjuka till annat hospital under den tid, som behöfdes för byggnadernas förändring. Så mycket, som kan göras utan de sjukes förflyttande, är emellertid gjordt för att afhjelpa de olägenheter, som följa med den enligt nutidens ökade anspråk felaktiga konstruktionen af de gamla byggnaderna.

Angående de många isoleringarne vid Upsala hospital och jämförelsen i detta hänseende med Kristinehamns, torde böra framhållas, att Kristinehamns hospital, enligt årsrapporten från Vadstena asyl, fått lemna 39 af sina obotliga patienter till nämnda asyl, Upsala hospital deremot endast 13 och detta sist-

nämnda antal med vilkor att blott relativt lugna afsändes. Då vidare lätt kan inses, att 39 bortskickade obotliga på 300 måste åstadkomma en större lättnad för sjukvården än 13 på 446, så ligger redan deri till en del förklaringen till det olika förhållandet med isoleringen å båda hospitalen. Å Upsala gamla hospital befintliga, mycket svårhandterliga obotliga patienter kunde ej öfverflyttas till Vadstena asyl, som vid den tid, då öfverflyttningen skedde, redan hyste många patienter, hvilka måste vårdas i cell.

Öfverläkaren vid Upsala hospital har inlagt stora förtjenster vid anordnande af öfvervakningsafdelningarne, hvilka på manssidan kunnat inrättas på ett särdeles ändamålsenligt sätt, men å qvinnosidan på grund af de gamla byggnadernas konstruktion ej kunnat blifva lika goda. Derigenom att dessa afdelningar varit att tillgå, hafva emellertid många isoleringar kunnat undvikas.

Med kännedom om öfverläkarens vid Upsala hospital visade intresse för öfvervakning i stället för isolering, kan det ej antagas, att han isolerat flere än dem, som icke på annat sätt kunnat för tillfället skötas. Vid de inspektioner, som minst en gång om året företagits å Upsala hospital och hvarvid särskildt uppmärksamheten vid detta likaväl som vid andra hospital fästats vid inskränkning af isoleringen, har ingen gång någon obehörig isolering anmärkts.

Remisshandlingarne återställas härhos.
Stockholm den 28 Januari 1898.

Underdånigst:
AUG. ALMÉN.

D. M. PONTIN. G. BOLLING. R. A. WAWRINSKY. G. DUNÉR.

Anton Holmberg.

Kamrerarens i Medicinalstyrelsen
förklaring.

Till Kongl. Medicinalstyrelsen.

Efter att under gårdagen hafva fått emottaga bilagda transsumt af Riksdagens Revisorers den 30 förutgångna November afgifna berättelse, i hvad angår granskning af Medicinalstyrelsens redovisning för år 1896 öfver de till hospitalsväsendet anslagna medel och dervid gjord anmärkning att behållning å Adelswårdska stiftelsens medel hvilken utbalanserades till belopp af 6,289 kronor 36 öre, icke blifvit jemlikt föreskriften i Kongl. cirkuläret den 26 Augusti 1873 i bankinrättning insatt,

får undertecknad, efter att utaf Herr Generaldirektören hafva erhållit uppdrag att yttrande häröfver afgifva, äran anföra:

att den redovisning, som Herrar Revisorer förelegat, icke blifvit upprättad af Medicinalstyrelsens kamererare utan af numera affidne f. d. Kamreraren i Serafimerordensgillet K. Stolpe, hvilken, jemlikt Kongl. brefvet den 12 Maj 1876, alltsedan 1877 års början biträdt Sundhets-collegium och derefter Medicinalstyrelsen såsom öfverstyrelse för hospitalen;

att, enligt upprättade redovisningar, utaf stiftelsens behållningar under 1892 deponerades i bankinrättning 10,000 kronor, hvaraf för 6,032 kronor inköptes räntebärande obligationer;

att under 1893 till Wadstena hospital för uppförande derstädes af ett växthus öfverlemnades 5,427 kronor samt

att 1897, jemlikt Kongl. styrelsens beslut den 20 December, utaf enahanda behållning deponerats 2,000 kronor samt inköpts räntebärande obligationer för 4,064 kronor.

Huruvida, utöfver påvisade förräntade eller disponerade tillhopa 21,427 kronor, några ytterligare placeringar af stiftelsens medel kunnat ega rum, derom är jag icke i tillfälle att mig yttra.

Stockholm den 16 Januari 1898.

T. H. Cronland.

Bilaga.

Afskrift.

Att behållningen å Kongl. Medicinalstyrelsens folioräkning n:o 4 den 31 December 1896, enligt hufvudboken öfver foliorörelsen för år 1896, utgjorde en summa af åttioett-tusen niohundra fem kronor 38 öre, intygas.

Stockholm af Riksbankens hufvudkontor den 31 December 1896.

A. Tunell.

Af ofvanstående kontanta behållning tillhöra:

anslaget till hospitals underhåll	kronor 75,616: 02
samt Adelswärdiska stiftelsen	„ 6,289: 36.

Summa kronor 81,905: 38.

Rätteligen afskrifvet betyga.

T. H. CRONLAND.

M. FORSMAN.

Härmed intygas vidare, att ofvanstående fördelning blifvit å Riksbankens behållningsbevis tillskrifven af f. d. Kamreraren K. Stolpe, hvilken upprättat och underskrifvit de redovisningar, uti hvilka behållningarne ingå.

Stockholm den 20 Januari 1898.

T. H. Cronland.

Medicinalstyrelsens Kamrerare.

Hospitalsdirektionens i Kristinehamn

yttrande.

Till Kongl. Medicinalstyrelsen.

I skrifvelse af den 17 denna månad har Kongl. Styrelsen med öfversändande i afskrift af transsumt af Riksdagens Revisorers berättelse för 1896, hvad den angår Kristinehamns hospital, anmodat direktionen att före den 15 nästkommande Januari afgifva yttrande i ärendet.

Till åtlydnad häraf får direktionen anföra följande:

Beträffande fönstren i isoleringsrummen afser Revisorernes anmärkning tydligen de till ett antal af 10 stycken på hvardera könsafdelningen befintliga cellerna. Otidsenligheten och olämpligheten af dessa högt sittande relativt små fönster, som alltför mycket påminna om fängelse och på ett pinsamt sätt störa det angenäma intyck man i öfrigt erhåller vid besök å denna sjukvårdsanstalt, hafva länge varit af direktionen insedda, och det har endast varit hänsynen till kostnaderna, som afhållit direktionen från att inkomma med förslag till dessa fönsters förändrande i tidsenlig och fullt praktisk riktning. Direktionen biträder därför Revisorernes uppfattning och anser tiden vara inne att ändra dessa fönster.

Skräddare- och skomakareverkstypernas belägenhet på vinden tätt under taket och med liggande takfönster medför många olägenheter, hvilka i årsberättelser och vid inspektioner ofta omtalats och påpekats och hvilka hufvudsakligast bestå i en för arbetenas utförande ofta mindre lämplig belysning, endast från taket, en olidlig värme om sommaren, ofta uppgående till + 35 ° Celsius, samt svårigheterna att under snörika kalla vintrar hålla de liggande fönstren fria från snö och is. Motviljan och obenägenheten hos en stor del patienter att arbeta på lokaler, der de ej kunna skåda annat än himlahvalfvet, torde äfven få räknas såsom af ingalunda underordnad betydelse.

Då vid hospitalets öppnande 1887 inga för ändamålet lämpliga lokaler funnos, inrättades de nuvarande verkstadsrummen, en anordning som då ansågs

vara endast provisorisk, men ännu måste fortfara af brist på andra lämpliga rum, en brist som, såvidt direktionen kan finna, ej kan afhjelpas på annat sätt än genom uppförande af ett särskildt verkstadshus.

Då Revisionen omnämner, visserligen utan yrkande, att hospitalets skogsmark, på hvars område finnes, förutom den växande skogen, odlingslägenheter, grustäppter och för jordbruket användbar djord, ej står under Domänstyrelsens förvaltning utan skötes af hospitalsdirektionen, begagnar direktionen tillfället att på det kraftigaste framhålla, hurusom just detta förhållande måste vara det enda rigtiga såsom motsvarande såväl afsigten med inköpet af hemmanet Ålskär som ändamålet med det större hospitalsområdet i öfrigt, nemligen att möjliggöra för hospitalsförvaltningen att skaffa de sjuke tillfällen till arbete af den mest mångsidiga och olikartade beskaffenhet och att en ändring i bestående förhållanden i detta hänseende skulle verka hämmande på anstaltens verksamhet och utveckling.

Hvad angår slutligen det anmärkta höga priset å mjölk, så hafva försök förgäfvats gjorts att nedbringa detsamma genom förnyadt infordrande af anbud. Då anstalten sjelf lemnar den största delen af mjölken, torde det höga priset i sjelfva verket icke hafva den betydelse man i första ögonblicket kan vara frestad tillägga detsamma. Den bristande konkurrensen torde kunna förklaras dels af för tillfället rådande förhållanden på orten dels af de fordringar i afseende på punktlighet och noggrannhet, som för utspisningens ostörda gång måste ställas på leveransen af en sådan vara. På priset torde äfven den omständigheten icke vara utan inflytande, att genom hospitalets egen produktion af mjölk leveransen utifrån af denna vara emellanåt kunnat sjunka ända till 40 liter, hvarigenom leverantören knappast haft mer än transportkostnaden i behåll. Direktionen har derföre till nu ingångna år föreslagit ökning af anstaltens ladugård så, att leverans af mjölk utifrån skulle blifva behöflig endast tisdagar och lördagar, hvilket förslag vunnit Kongl. styrelsens bifall.

I afseende på hvad Revisorerna anført om isolerings användande vid hospitalet kan direktionen endast konstatera ett glädjande faktum och i öfrigt hänvisa till öfverläkarens bifogade utlåtande.

Kristinehamn den 11 Januari 1898.

På Kongl. hospitalsdirektionens vägnar:

C. E. ODENCRANTS.

John Blomberg.

**Öfverläkarens vid Kristinehamns
hospital**

yttrande.

Till Kongl. Medicinalstyrelsen.

Sedan Kongl. Medicinalstyrelsen anmodat hospitalsdirektionen inkomma med yttrande öfver af Riksdagens Revisorer gjorda anmärkningar och dervid foga "utlåtande af öfverläkaren om betydelsen af uttrycket isolering, om dermed betecknas samma förhållande å Upsala och å Kristinehamns hospital, så ock huruvida såsom isolerad betraktas den patient, som på dagen hålles inom stängd dörr uti isoleringsrum eller cell, eller om äfven den anses isolerad, som måste tillbringa natten i enkelrum och ej kan vårdas tillsammans med andra i ett större eller mindre sofrum", får jag i anledning häraf vördsamt anföra följande.

På Kristinehamns hospital räknas i de dagliga rapporterna såsom isolerad endast sådan patient, som om dagen hålles på enkelrum eller cell med stängd dörr, och sålunda utan omedelbar öfvervakning af sjukbetjening. Deremot räknas icke de såsom isolerade, som tillbringa natten på dessa enkelrum, ehuru dörrarne då äro tillslutna och nattvakten endast för hvarje timme af och till besöker sådana sjuke, som ej sofva och derföre kunna behöfva tillsyn och hjälp. Skulle äfven dessa patienter räknas såsom isolerade, blefve isoleringssiffran betydligt större och i allmänhet för hvarje dag lika med antalet enkelrum, alldenstund alla på dessa rum befintliga platser ingå i hospitalets normala beläggningssiffra och derföre vanligen äro fullt belagda.

Beräkningsgrunden på Upsala hospital känner jag ej, men att den måste vara densamma som här, kan man sluta deraf, att antalet isolerings- och enkelrum, såvidt jag har mig bekant, äfven der ingår i beläggningssiffran, och att följaktligen, ifall nattisolering, om jag så må uttrycka mig, varit för detta hospital medräknad, de af Statsrevisorerna anförde siffrorna otvifvelaktigt skulle ha varit mångdubbelt större.

Revisorernes uppgift, att mellan den 1 Juni och 1 November detta år endast två patienter varit isolerade, den ena två dagar, den andra en dag, ber jag att få komplettera dermed, att under nämnda tid en qvinna varit isolerad den 12 Augusti under $4\frac{3}{4}$ timme och den 14 Augusti 1 timme samt en man den 16 Juli $1\frac{3}{4}$ timme, samt vidare, att tills dato efter den nämnda tidsperioden ej någon isolering förekommit. Af detta framgår, att Revisorerna räknat såsom hel isoleringsdag hvarje dag, under hvilken en patient varit isolerad, om också blott för en fjerdedels timme, hvilket kan verka vilseledande och möjligen till förmån för den ena af de begge jemförda anstalterna.

Det vid Kristinehamns hospital nu uppnådda synnerligen vackra och

glädjande resultatet i behandlingen af de sjuke med undvikande såvidt möjligt af de skadliga isoleringarne såväl som af hvarje slags tvångsmedel, är i första rummet att tillskrifva det ökade antal sjukbetjening, som af Kongl. Medicinalstyrelsen de sista åren beviljats. Vi räkna numera isolering icke i dagar, knappast i timmar, utan helst i minuter, och det synes vara sjukbetjeningens stolthet och glädje — detta må sägas till dess beröm — att kunna sköta de sjuke så, att hvarken isolering eller några andra tvångsmedel blifva behöfliga.

Kristinehamns hospital den 27 December 1897.

Axel Enwall.

Öfverläkare.

Direktionens för hospitalet i Upsala
yttrande.

Till Kongl. Medicinalstyrelsen.

Enligt transsumt af Riksdagens Revisorers den 30 November 1897 afgifna berättelse om ve.kstäld granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896, hafva Revisorerne anmärkt:

a) i § 5 att de i afseende å Upsala hospital icke ansett sig böra underlåta att omförmäla, hurusom de funnit luftvexlingen derstädes på grund af bristande anordningar mindre tillfredsställande, och att de särskildt fäst sin uppmärksamhet å de i gamla hospitalsbyggnaden befintliga lägenheter, hvilka, delvis belägna under jordytan, syntes vara för sitt ändamål synnerligen otjenliga, samt b) i § 6 att de fäst sin uppmärksamhet vid att isoleringssystemet blifvit vid Upsala hospital i betydligt vidsträcktare mån användt än vid Kristinehamns, hvilket enligt Revisorernes förmenande framginge af följande af dem meddelade uppgifter:

“Vid Upsala hospital.

	Isoleringsdagar.	
	Okt. 1895— Sept. 1896.	Okt. 1896— Sept. 1897.
36 män	2,860.	— —
42 „	— —	3,720.
eller 55 män i 6,580 dagar.		
37 qvinnor	1,765.	— —
45 „	— —	1,305.
eller 61 qvinnor i 3,070 dagar.		
Tillsammans 116 personer i 9,650 dagar.		

Vid Kristinehamns hospital.

	Isoleringsdagar.	
	Okt. 1895— Sept. 1896.	Okt. 1896— Sept. 1897.
8 män	344.	— —
5 „	— —	295.
eller 10 män i 639 dagar.		
24 kvinnor	252.	— —
11 „	— —	108.
eller 27 kvinnor i 360 dagar.		

Tillsammans 37 personer i 999 dagar;“

hvarförutan Revisorerne anført, att vid deras besök utgjorde antalet patienter å Upsala hospital 435 och å Kristinehamns 303;

att vid dessa tillfällen voro isolerade vid Upsala hospital 22 patienter, men vid Kristinehamns ingen;

att vid sistnämnda hospital under tiden emellan den 1 Juni och den 1 November 1897 endast två patienter varit isolerade, den ena två dagar och den andra en dag, samt

att för jämförelse mellan ofvanangifna siffror Revisorerne tagit hänsyn till antalet underhållsdagar

	år 1895	år 1896
Vid Upsala hospital	160,760—	160,082.
„ Kristinehamns hospital	112,934—	109,469.

Efter erhållen nådig befallning att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af Revisorernes omförmälda framställningar hafven I uti skrifvelse den 17 December 1897 anmodat direktionen att i ärendet atgifva yttrande.

Till fullgörande häraf får direktionen erinra, att Upsala hospital utgöres af en kvinnoafdelning, inrymd i hospitalets gamla byggnader och i en cellpaviljong, uppförd år 1876—1877, samt af en mansafdelning, inrymd i den nya byggnad, som vid hospitalet uppfördes under åren 1878—1882.

I de gamla byggnaderna finnes icke någon central värmeledning eller i sammanhang dermed anordnad ventilation; och dylik anordning kan der icke heller anbringas utan stora svårigheter och stora kostnader. För att få kvinnoafdelningen tidsenlig erfordras nybyggnad af öfvervaknings- och konvalescentafdelningarne. Direktionen har ock i sina två sista årsberättelser särskildt framhållit det otidsenliga skick, hvori det äldsta hospitalshuset, der en del af kvinnoafdelningen måst inrymmas, sig befinner.

Byggnaden för mansafdelningen är ju jämförelsevis ny och försedd med central värmeledning och i sammanhang dermed anordnad ventilation. Det torde emellertid vara allmänt känt, att efter år 1882, då byggnaden full-

bordades, ventilationssystemen högst väsentligt förbättrats. För att det i denna byggnad anordnade ventilationssystem skall kunna anses motsvara nutidens kraf i detta hänseende erfordras en så genomgripande och kostbar förändring, att direktionen ansett sig icke böra derom göra framställning, då medel till icke obetydliga belopp måst begäras för ändamål, som enligt direktionens åsigt bort tillgodoses, innan fråga om ny ventilation väcktes.

Med anledning af Revisorernes framställning om isoleringssystemet får direktionen öfverlemna och åberopa bilagda utdrag af sjukjournalerna och tvångsmedelsförteckningarne vid hospitalet under de af Revisorerne angifna tidsperioder. I skolen deraf utan tvifvel finna, att isolering icke användts i andra fall, än som betingats af de isolerades sinnesbeskaffenhet och nödig hänsyn till bevarande af medpatienters, läkares och betjenings lif.

Att isolering så ofta förekommit vid Upsala hospital, beror i väsentlig mån derpå, att till följd af hospitalets ålder under tidernas lopp der samlats en mängd farliga patienter, hvilka i saknad af asyl ej kunnat, såsom ske bort, från hospitalet förflyttas.

En bidragande orsak torde ock böra sökas i byggnadernas inredning, vid hvilkens genomförande man icke kunnat tillgodogöra sig senare tidens ökade erfarenhet, hvarigenom tillsynen å patienterna och deras öfvervakande utan isolering i hög grad underlättats.

En icke ringa betydelse vid denna frågas bedömande torde vidare böra tillmätas den omständigheten, att under de tidsperioder, Revisorerne afse, betjeningen vid Upsala hospital icke kunnat hållas fulltalig i anseende till den låga aflöning, som varit betjeningen tillförsäkrad, en olägenhet, som ock vållat, att under långa tider af sagda perioder förhållandet mellan betjening och patienter, särskildt å mansafdelningen, ställt sig mycket ofördelaktigt, ity att detsamma utgjort endast en på tio, medan det normala förhållandet är en på åtta. Denna olägenhet torde emellertid numera vara afhjelpt, sedan från och med innevarande års början betjenings aflöning på direktionens framställning förbättrats.

Slutligen får direktionen meddela, att af de 22 personer, som Revisorerne uppgifva hafva vid besöket varit isolerade, 7 män och 3 qvinnor, tillsammans 10 patienter, voro isolerade på grund af våldsamhet med förstörelselusta och att återstående 12 patienter vårdades i enkelrum af följande anledningar:

8 män, emedan de på grund af förlamning eller annan svårare kroppslig sjukdom hvarken kunde gå eller stå;

1 kvinna, emedan hon var behäftad med den smittosamma sjukdomen ausigtsros och hög feber,

1 kvinna, emedan hon brutit ena benet;

1 kvinna, emedan hon befann sig i sista stadiet af lungtuberkulos; och slutligen

1 kvinna, som svält sig i flere dagar och ej kunde förmås äta annat än i ensamhet.

Det från öfverläkaren infordrade utlåtandet medföljer.

Upsala den 13 Januari 1898.

På hospitalsdirektionens vägnar:

BRÅKENHJELM.

R. v. Schultz.

Bilaga.

Ur sjukjournalerna och tvångsmedelslistorna hemtad specificerad uppgift å de patienter, som under tidsperioderna i fråga varit isolerade, tiden för isoleringen äfvensom skälen till densamma.

Qvinnor.

E. L. isolerad 659 dagar. Under en följd af år har hon genom sin betydande kroppstyrka och genom sin brutala och grofva våldsamt varit en fasa för omgifningen.

A. A. isolerad 451 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta; upprepade gånger öfverfallit och misshandlat patienter och betjening.

G. S. isolerad 195 dagar, har perioder af våldsamt och ilska, då hon i blindt raseri öfverfaller såväl läkare som betjening. Är mycket stark, och då hon flere gånger öfvermannat 2—3 sköterskor, måste hon anses för en mycket farlig patient.

E. Ö. isolerad 335 dagar. Har långa perioder af ilska, förstörelselusta, våldsamt. Groft osnygg.

E. T. isolerad 215 dagar, afviker i intet hänseende från de båda sist-nämnda, hvarjemte det förtjenar omnämnas, att hon under våldsamtperioden sjelf önskar få vara isolerad; och om försök göres att då kläda henne, blir hon vildt ursinnig. Dessa 215 dagar, som hon sålunda efter egen önskan vistats i isoleringsrum, hafva det oaktadt upptagits såsom isoleringsdagar.

K. A. isolerad 60 dagar. Tidvals ursinnigt våldsamt, lömsk och mycket farlig. Ofta har hon sjelf begärt få vara i isoleringsrum.

A. O. isolerad 206 dagar, varit mycket lömsk, misshandlat medpatienter, sökt strypa en sköterska.

I. F. isolerad 88 dagar. Varit våldsam och farlig mot patienter och sköterskor.

Tekla M. isolerad 57 dagar, lika med den närmast föregående.

Edla P. isolerad 69 dagar, epileptika, isolerad i samband med de epileptiska anfallen.

Ch. P. isolerad 50 dagar, tidtals våldsam mot medpatienter och sköterskor.

A. L. isolerad 20 dagar. Tidvis våldsam mot omgifningen.

A. K. isolerad 70 dagar. Tidtals våldsam, höggradigt förstörande. Utskrifven frisk.

L. J. isolerad 54 dagar, mycket bråkig, retar andra patienter, utsatt för andra patienters handgripligheter, groft osnygg.

M. G. isolerad 18 dagar. Våldsam och öfverfallande.

S. B. isolerad 8 dagar. Våldsam och förstörande.

Mat. N. isolerad 9 dagar. Våldsamhetsutbrott.

J. A. isolerad 21 dagar. Våldsamhetsutbrott. Utskrifven frisk.

J. A. isolerad 2 dagar. Våldsamhetsutbrott.

K. H. isolerad 19 dagar. Våldsamhetsutbrott.

M. R. isolerad 30 dagar. Våldsamhetsutbrott.

W. J. isolerad 5 dagar. Våldsamhetsutbrott.

A. A. isolerad 2 dagar. Förstörande, uppretar omgivande patienter. Utskrifven frisk.

B. G. isolerad 1 dag. Våldsamhetsutbrott.

Ch. H. isolerad 1 dag. Bråkig, förstörande.

Fr. B. isolerad 30 dagar. Våldsamhetsutbrott.

A. S. Z. isolerad 14 dagar. Våldsamhetsutbrott med stark förstörelselusta.

K. A. isolerad 42 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta. Utskrifven frisk.

Anna A. isolerad 33 dagar. Förstörelselusta, slår ut fönstren, hvarigenom dagrummet för de öfriga blifvit försatt i obrukbart skick under den kalla årstiden.

O. L. isolerad 1 dag. Våldsamhetsutbrott.

H. S. L. isolerad 11 dagar. Våldsam, höggradigt förstörande, osnygg. Utskrifven frisk.

E. Å. isolerad 2 dagar. Våldsamhetsutbrott. Utskrifven såsom förbättrad.

Ch. R. isolerad 4 dagar. Bråkig, förstörande, groft osnygg. Utskrifven frisk.

M. W. isolerad 36 dagar. Våldsamhetsutbrott.

- J. P. isolerad 1 dag. Våldsamhetsutbrott.
A. L. P. isolerad 4 dagar. Mycket bråkig och förstörande. Utskrifven frisk.
K. B. isolerad 3 dagar. Utbrott af förstörelselusta och bråkighet mot omgifningen. Osnygg.
K. S. R. isolerad 106 dagar. Våldsam och förstörande. Utskrifven frisk.
H. S. isolerad 3 dagar. Utbrott af våldsamhet och förstörelselusta.
I. E. isolerad 3 dagar. Utbrott af våldsamhet.
M. H. isolerad 4 dagar. Våldsam, förstörande. osnygg. Utskrifven frisk.
E. R. isolerad 2 dagar. Våldsamhetsutbrott.
K. G. isolerad 20 dagar. Förstörande, onaniserar ohejdadt. Vid uppre-
pade tillfällen sökt skada sig, och en gång stuckit ena handen i eldstaden,
hvarvid hon ådragit sig en omfattande brännskada.
I. A. O. isolerad 1 dag. Utbrott af våldsamhet.
A. P. isolerad 14 dagar. Utbrott af våldsamhet.
Sofia A. isolerad 3 dagar. Utbrott af våldsamhet och förstörelselusta.
G. A. M. isolerad 9 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta.
Osnygg.
K. K. isolerad 1 dag. Våldsamhetsutbrott.
I. L. isolerad 2 dagar. Våldsamhetsutbrott.
Dor. P. isolerad 9 dagar. Våldsamhetsutbrott.
A. B. isolerad 9 dagar. Våldsamhetsutbrott.
K. G. isolerad 5 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta.
A. L. isolerad 1 dag. Våldsamhetsutbrott.
G. A. M. isolerad 23 dagar. Förstörande, ytterst orolig, retar upp
andra patienter. Utskrifven frisk.
M. O. isolerad 1 dag. Epileptika. Våldsamhetsutbrott.
J. G. E. H. isolerad 5 dagar. Våldsamhetsutbrott.
S. L. L. isolerad 2 dagar. Våldsamhetsutbrott. Groft osnygg.
A. A. isolerad 9 dagar. Våldsamhetsutbrott.
R. S. isolerad 6 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta. Till-
frisknad.
W. E. isolerad 4 dagar. Våldsamhetsutbrott.
J. J. isolerad 2 dagar. Högradigt förstörande, argstint.

Män.

A. J. H., isolerad 554 dagar. H. är långa tider en ytterst farlig patient, som i blindt raseri öfverfallit såväl läkare som medpatienter och be-
tjening. Härtill kommer, att han besitter vighet parad med betydande kropps-
styrka. När han t. ex. skall badas, af- eller påklädas, fordras ibland 4—5

skötare. Ifall denne patient under de oroliga perioderna ej blir isolerad, har betjeningen hotat flytta.

E. L. L., isolerad 459 dagar. Är lömsk och blixtsnabb i sina attentat, har vid upprepade tillfällen misshandlat och sökt strypa betjeningen äfvensom misshandlat medpatienter.

G. L., isolerad under tidsperioden i fråga 361 dagar. Är långa tider förstörande, går naken i halm.

K. L. N. J., isolerad 314 dagar. Patienten har vid upprepade tillfällen begått öfvervåld mot läkare och betjening. Uppretar medpatienter och blir då slagen af dem. Är mycket stark och vig samt måste anses mycket farlig.

E. G., isolerad 313 dagar, vig, stark, öfverfallande; vill sjelf vistas i isoleringsrum under den oroliga perioden. Detta oaktadt är han upptagen såsom isolerad.

A. W., isolerad 298 dagar, bråkig och ilsken, sätter hela afdelningen i uppror.

I. W. S., isolerad 279 dagar, lömsk och öfverfallande. Långa tider vägrat lemna sängen.

F. G. J., isolerad 252 dagar, argsint, öfverfaller och misshandlar medpatienter.

G. E. J., isolerad 224 dagar, gjort sig skyldig till groft öfvervåld, är kriminalpatient, är tidvis en mycket farlig patient.

K. A. S., isolerad 215 dagar, epileptiker. Isolerad i samband med de svåra epileptiska anfallen.

F. G. S., isolerad 219 dagar, epileptiker, lömsk, mycket retlig, farlig för medpatienter.

E. J. och K. A. G., isolerade respektive 195 och 148 dagar, periodiskt ytterst våldsamma, rusa då blindt och plötsligt på medpatienter.

F. A. E. och O. E. A., isolerade respektive 125 och 106 dagar, förstöra väggar, fönster, dörrar, rycka loss väggfasta föremål m. m.

P. B. och L. A. O., isolerade respektive 148 och 158 dagar, höggradigt förstörande och groft osnygga. Tillfrisknade.

P. A., isolerad 237 dagar. Långa tider ytterst agiterad, höggradigt förstörande, larmande, ibland våldsam. Groft osnygg.

K. J., isolerad 225 dagar. Ofta argsint och våldsam, ytterst snaskig och osnygg.

J. O. B., isolerad 178 dagar. Våldsambetsutbrott med förstörelselusta.

E. A. H., isolerad 165 dagar. Ilsken och våldsam, höggradigt förstörande.

T. R., isolerad 156 dagar. Ilsken, våldsam mot omgifningen. Vägrar

ofta låta kläda sig, och gör vid dylika tillfällen våldsamt motstånd. Groft osnygg.

F. N., isolerad 129 dagar. Periodvis våldsam och höggradigt förstörande.

E. A., isolerad 126 dagar. Våldsam och förstörande, groft osnygg. Paralytiker.

K. G. H., isolerad 95 dagar. Höggradigt förstörande och groft osnygg, bråkig och larmande. Paralytiker.

S. J. H., isolerad 87 dagar. Lika med föregående, dock ej paralytiker. Tillfrisknad.

J. B., isolerad 83 dagar. Våldsamhetsutbrott jemte osnygghet.

J. L., isolerad 82 dagar. Periodvis ytterst uppretad, störande för hela afdelningen, ibland våldsam.

J. E. A., isolerad 82 dagar. Höggradigt förstörande, groft osnygg. Tillfrisknad.

P. O. L., isolerad 69 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta.

K. L. L., isolerad 63 dagar. Epileptiker, isolerad, i samband med anfallen.

K. J. J., isolerad 58 dagar. Våldsamhetsutbrott och förstörelselusta. Utskrifven frisk.

J. G. C., isolerad 54 dagar. Nyinkommen, från Långholmen mottagen kriminalpatient, som på grund af opålitlighet och retlighet måste observeras.

K. E. E., isolerad 49 dagar. Höggradigt förstörelselusta. Groft osnygg. Utskrifven frisk.

O. W. E. A. A. W., isolerad 39 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta. Groft osnygg.

K. G. B., isolerad 35 dagar. Våldsamhetsutbrott med höggradigt förstörelselusta.

K. K. G. G., isolerad 22 dagar. Förstörelselusta, förenad med tidtals påkommande stumhet och matvägran, då han måste sondmatas.

P. J. A. W., isolerad 21 dagar. Plötsliga utbrott af våldsamhet och förstörelselusta. Tillfrisknad.

L. E. W., isolerad 20 dagar. Våldsamhetsutbrott. Groft osnygg.

W. P., isolerad 17 dagar. Bråkig, retar upp öfriga patienterna, larmar och är tidtals störande för hela afdelningen.

K. E. Ö., isolerad 17 dagar. Våldsamhetsutbrott.

B. A., isolerad 14 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta.

A. G. A., isolerad 13 dagar. Våldsamhetsutbrott och förstörelselusta.

A. L. Ö., isolerad 12 dagar. Förstörelselusta, groft osnygg.

N. E. J., isolerad 12 dagar. Bråkig, argsint, med förstörelselusta. Groft osnygg. Utskrifven frisk.

- O. H. A., isolerad 12 dagar. Argsint med förstörelselusta. Groft osnygg. Tillfrisknad.
- A. L., isolerad 8 dagar. Förstörelselusta. Utskrifven frisk.
- P. O. B., isolerad 7 dagar. Våldsamhetsutbrott.
- K. E. H., isolerad 6 dagar. Våldsamhetsutbrott.
- L. E. S., isolerad 5 dagar. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta.
- A. H. H., isolerad 5 dagar. Våldsamhetsutbrott. Förstörelselusta.
- P. N., isolerad 4 dagar. Förstörelselusta. Tillfogat sig sjelf lifsfarlig skada. Tillfrisknad.
- K. G. H., isolerad 2 dagar. Epileptiker, isolerad i samband med anfall.
- N. P. G., isolerad 1 dag. Våldsamhetsutbrott med förstörelselusta.
- K. G. Ö., isolerad 1 dag. Våldsamhetsutbrott.

Männens isoleringsdagar understiga enligt härstädes upprättad förteckning, som ligger till grund för den till Revisorerna lemnade uppgiften, med 1 dag den af Revisorerna uppgifna summan.

Sammanlår man nu de först uppräknade 11 kvinnornas och de likaledes först uppräknade 17 männens isoleringsdagar, erhåller man en summa af för 28 patienter 6,753 dagar, utgörande mer än två tredjedelar af hela isolerings-siffran.

Antalet isoleringsdagar är ej alltid likmätigt med hela dagar. Understundom och ofta har isoleringen varat för hvarje gång endast en eller annan timma.

Upsala hospital den 14 Januari 1898.

TEODOR NERANDER.

Öfverläkare.

Öfverläkarens vid Upsala hospital
yttrande.

Till Kongl. Direktionen för Upsala hospital.

Sedan Kongl. Medicinalstyrelsen i skrifvelse af den 17 sistlidne December anmodat hospitalsdirektionen att i anledning af från Riksdagens Revisorer

inkommet transsumt rörande isoleringssystemets användning härstädes afgifva utlåtande, till hvilket senare borde fogas yttrande af öfverläkaren om betydelsen af uttrycket isolering, så får jag, till åttlydnad häraf vördsamt meddela, att såsom isolerad räknas hvarje sådan patient, som på grund af våldsamhet och förstörelselusta, jemlikt § 14 af för Upsala hospital gällande förhållningsregler, under dagen eller någon del deraf inhyses i cell eller isoleringsrum inom stängd dörr och utan ständigt öfvervakande af betjeningen, men att på dessa rum under natten inneslutna sjuke likväl ej räknas såsom isolerade.

De för Upsala hospital gällande förhållningsregler bifogas. *)

Upsala hospital den 14 Januari 1898.

TEODOR NERANDER.

Öfverläkare.

**Direktionens öfver Allmänna
barnbördshuset i Stockholm**

underdåniga utlåtande i anledning af en af Riksdagens Revisorer gjord anmärkning vid inrättningens räkenskaper.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 3 innevarande månad har Eders Kongl. Maj:t anbefalt direktionen öfver Allmänna barnbördshuset i Stockholm att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af den uti bifogade transsumt af Riksdagens senast församlade Revisorers berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 gjorda framställning; och får direktionen, som hittills icke plägat redogöra för andra gåfvomedel än de under räkenskapsåret influtna, ett förfaringssätt, mot hvilket hvarken Kongl. Kammarrätten eller föregående års Statsrevisioner haft något att erinra, härmed i underdånighet tillkännagifva, att direktionen är betänkt för framtiden vidtaga den förändring i räkenskapsföringen, att hvarje års räkenskap tydligt må utvisa, hvilka belopp som allt ifrån Allmänna barnbördshusets stiftande donerats till detsamma med vilkor att kapitalet skall

---

*) Dessa förhållningsregler komma att tillhandahållas Statsutskottet.

bibehållas oförminskadt, äfvensom hvilka donatorerne hafva varit försävidt dessa varit kände.

Stockholm den 27 December 1897.

Underdånigst:

E. VON DER LANCKEN.

WILH. NETZEL.

E. SETTERGREN.

ADOLF TAMM.

F. G. ALTHAINZ.

John Willners.

Styrelsens öfver Skara veterinärrättning

underdåniga utlåtande i anledning af en af Riksdagens Revisorer gjord anmärkning rörande en med inrättningens medel bestridd utgift.

Till Konungen.

Med anledning af den af Riksdagens Revisorer gjorda anmärkning vid veterinärrättningens i Skara räkenskaper för år 1896, att till inrättningens föreståndare utbetalts ett arvode af 125 kronor för hållna föreläsningar om djurens skydd, och Revisorerne ansett det kunna ifrågasättas, huruvida berörda utgift rätteligen bort med inrättningens medel bestridas, får styrelsen för veterinärrättningen underdånigst meddela, att denna utgift icke bestridits med inrättningens medel, utan utgöres densamma af årsräntan af "Gustaf Lövenskiölds" donation, och anser sig styrelsen vid arvodets utdelande hafva handlat i öfverensstämmelse med Charles Emil Lövenskiölds testamente, hvari det säges: "alltså skänker jag denna summa (2,500) kronor, deraf den årliga räntan anslås som extra lön åt den lärare som vill hålla särskildta föreläsningar, hvilka ensamt afhandla skyldigheten, nyttan och tillfredsställelsen att på ett ömmare och människovänligare sätt umgås med och behandla alla djur.

Anm. Gåfvorna till — — — Veterinärrättningen äro af Bror Gustafs penningar och skola bära Doktor "Gustaf Lövenskiölds" namn."

Skara den 11 Januari 1898.

Underdånigst:

NILS VON HOFSTEN.

JULIUS JUHLIN.

GUSTAF GRANFELDT.

ERIK MANNERFELDT.

C. R. Walter.

**Direktionens öfver Institutet för
blinda**

underdåniga utlåtande i anledning af
en af Riksdagens Revisorer gjord an-
märkning rörande bristande redovisning
för Nybergska donationsfondens medel.

Till Konungen.

I sin den 30 November 1897 afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning hafva Riksdagens Revisorer beträffande Institutet för blinda uttalat den mening, att direktionen för nämnda institut bör åläggas att afgifva fullständig, vederbörligen verifierad redovisning öfver Nybergska fondens förvaltning under åren 1887—1893 samt, om sådan redovisning ej kan framskaffas, lemna en omfattande utredning om orsaken dertill.

Genom nådig remiss den 3 December 1897 har Eders Kongl. Maj:t anbefalt direktionen öfver Institutet för blinda att i anledning af oförmälda framställning afgifva underdånigt utlåtande; och får direktionen med remissaktens återställande i underdånighet anföra följande.

Det af Enkefru Erika Nyberg den 28 April 1886 upprättade donationsbrevet angående ifrågavarande fond innehåller den bestämmelsen, att fonden skall stå under Kongl. direktionens öfver blindinstitutet *omedelbara* och *uteslutande* vård och förvaltning och utan inblandning eller sammanblandning med institutets öfriga räkenskaper. Det i donationsbrevet förekommande uttrycket "uteslutande vård och förvaltning" kan icke hafva haft annan rimlig betydelse, än att direktionen haft rätt att besluta öfver användandet af fondens inkomster, utan att någon egt befogenhet att klandra direktionens åtgärder i afseende å densamma. Denna uppfattning har gjort sig gällande inom direktionen alltifrån den tid, då direktionen af gifvarinnan mottog fonden, och direktionens förutvarande ordförande, Herr Öfverståthållaren m. m. Friherre C. G. af Ugglas och Herr f. d. Statsministern, Landshöfdingen O. R. Themptander, hafva meddelat, att Enkefru Nyberg personligen till dem vid flere tillfällen förklarar, att denna uppfattning öfverensstämde med hennes afsigt vid fondens öfverlemnande. I öfverensstämmelse härmed har någon revision icke ifrågasatts, förr än räkenskaperna för år 1894 efter Enkefru Nybergs död öfverlemnats till Kongl. Kammarrätten, men väl hafva ofvannämnde herrar ordförande i direktionen för Enkefru Nyberg sjelf redogjort för användande af fondens medel.

På grund af donationsbrevets innehåll och hvad som ytterligare blifvit upplyst angående gifvarinnans önskan, har direktionen ansett, att fondens räkenskaper för den tid, som förflutit, framför allt för tiden innan Enkefru Nybergs död, icke äro underkastade offentlig granskning, och att direktionen öfverhufvud icke är skyldig redovisa för fondens medel, såvida icke Eders Kongl. Maj:t behagar derom i nåder förordna.

Under det att direktionen vidhåller denna uppfattning, som direktionen varit i tillfälle att tidigare uttala, får direktionen särskildt bestrida, att Direktionens nuvarande medlemmar skulle kunna åläggas någon redovisning för åtgärder, som vidtagits under tiden före deras tillträde af befattningen. Direktionens nuvarande medlemmar hafva icke af de förutvarande direktionsmedlemmarne fått emottaga andra räkenskaper än dem, som redan blifvit till Kongl. Kammarrätten öfverlemnade. Vid sådant förhållande skulle, äfven om direktionens nuvarande medlemmar vore skyldige att afgifva redovisning för sina egna åtgärder, någon redovisning för fondens förvaltning före den tid, då de varit i tillfälle att med densamma taga någon befattning, icke kunna åläggas dem under annan förutsättning, än att de varit lagligen pligtige att affordra de förutvarande medlemmarne i direktionen sådan redovisning. Direktionens nuvarande medlemmar hafva emellertid med den uppfattning, som ofvan blifvit uttalad, ansett sig sakna såväl rättighet som skyldighet att af de män, åt hvilkas *omedelbara* och *uteslutande* vård och förvaltning fonden tidigare varit anförtrodd, kräfva redovisning eller verifikationer utöfver hvad de sjelfva aflemnat; och hafva så mycket mindre ansett sig hafva skäl ifrågasätta sådant, som desse varit allmänt högt aktade och för redbarhet kände män. Direktionen anser sig icke skyldig att vare sig affordra förutvarande direktionsmedlemmars sterbhus någon redovisning för deras förvaltning af Nybergska fonden eller i öfrigt anställa några undersökningar angående ifrågavarande direktionsmedlemmars åtgärder i afseende å densamma.

Stockholm den 17 Januari 1898.

Underdånigst:
WILH. HUSS.

CARL VON FRIESEN. G. F. ÖSTBERG. TOM LILJEWALCH. B. A. DANELIUS.

K. A. Wessman.

Skara Domkapitels

underdåniga utlåtande angående af
Riksdagens Revisorer gjord anmärkning
vid Skara domkyrkas räkenskap för
år 1896.

Till Konungen.

I nådig remiss den 3 sistlidne December har Eders Kongl. Maj:t befalt Domkapitlet att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorer, på sätt härhos återgående transsumt af revisionsberättelsen för år 1897 utvisar, gjorda framställning angående verifikation af vissa poster i Skara domkyrkas räkenskap.

I anledning häraf har Domkapitlet infordrat yttrande från vederbörande domkyrkosyssloman, hvilket här bifogas; och får Domkapitlet för egen del i underdånighet anföra följande:

Domkapitlet skall för framtiden tillse, att reversal och afkortningslängder, på sätt Revisorerne föreslagit, varda bilagda räkenskapen. Någon synnerlig betydelse synes dock icke kunna tillmätas dessa verifikationer. Ifrågavarande afgifter till domkyrkan utdebiteras och uppbäras af domkyrkosysslomannen på grund af hos Domkapitlet förvarade jordeböcker med flere handlingar, och afkortningarne verkställas likaledes af domkyrkosysslomannen på grund af hos Domkapitlet förvarade Kongl. bref, domar med flere handlingar. Reversalen och afkortningslängderna måste alltså, såsom ock domkyrkosysslomannen påpekat, utfärdas af räkenskapsföraren sjelf. Domkapitlet vet intet annat sätt att styrka de ifrågavarande posternas rättighet, än genom att meddela de urkunder, på hvilka de grunda sig, och Domkapitlet har derföre för afsigt att låta trycka en redogörelse för dessa urkunder, hvaraf ett exemplar skall biläggas hvarje års räkenskap.

Skara Domkapitel den 19 Januari 1898.

Underdånigst:

E. J. KEIJSER.

N. J. LINNARSSON.

C. LANDTMANSON.

F. ÖDBERG.

SVEN DAHLGREN.

N. LINNARSSON.

NILS NILÉN.

E. WERMCRANTZ.

Gustaf Bring.

Domkyrkosysslomannens i Skara
förklaring.

Till Högvärdiga Domkapitlet i Skara.

Anmodad att inkomma med yttrande i anledning af Riksdagens Revisorerers anmärkning vid Skara domkyrkas räkenskap för år 1896, får jag härmed förklara, att, då den utredning, som aflemnades till följe af Riksdagens Revisorerers anmärkning vid domkyrkans räkenskap för år 1895, icke är tillfyllestgörande, skola nu, i hvad på mig ankommer, 1897 och följande års räkenskaper åtföljas af sådana verifikationer, som af Herrar Revisorer blifvit ifrågasatta. Dessa nu begärda reversaler och afkortningslängder kunna likväl icke utfärdas och underskrifvas af någon annan än mig, som sjelf för kassans räkning uppbär de medel, hvilka anmärkningen gäller, hvarför jag hittills har ansett dylik verificering otillfredsställande.

Skara den 10 Januari 1898.

A. H. Tengstrand.

Domkapitlets i Strengnäs

underdåniga utlåtande angående en af Riksdagens Revisorer gjord anmärkning vid Strengnäs domkyrkas räkenskaper för år 1896.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 3 nästlidne December anbefaldt att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorerers vid Strengnäs domkyrkas räkenskaper för år 1896 framställda anmärkning rörande bristande verificering får Domkapitlet öfverlemna af vice domkyrkosysslomannen Th. Sahlberg i ärendet afgifvet yttrande och dervid underdånigst anföra, att Domkapitlet icke har något att utöfver berörda yttrande tillägga.

Strengnäs Domkapitel den 12 Januari 1898.

Underdånigst:

U. L. ULLMAN.

K. U. NYLANDER. GUST. KLINGBERG. JUL. AF SILLÉN. H. SOHLBERG.

Carl Gustaf Drakenberg.

Bilaga.

Under år 1896 hafva följande arrenden och hyror influtit till Strengnäs domkyrka:

arrende för domkyrko hemmanet N. Norrby	kronor	700: —
D:o D:o S. Norrby	”	550: —
hyra för öfre våningen i konsistoriihuset	”	500: —
” ,, gården N:o 176	”	600: —

Strengnäs den 11 Januari 1898.

Thure Sahlberg,
v. Domk. Sysslom.

Att här ofvan uppgifna arrenden och hyror öfverensstämma med företedda kontrakt, intygar; Strengnäs i Domkapitlets expedition den 11 Januari 1898.

Ex officio:
P. O. Lundblad.
t. f. Kons. Not.

Domkapitlets i Vexjö

underdåniga utlåtande i anledning af en af Riksdagens Revisorer gjord framställning i fråga om verifiering af vissa inkomstposter i redogörelsen för Vexjö domkyrkokassa.

Till Konungen.

Riksdagens Revisorer hafva uti sin den 30 November 1897 afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896 fästet uppmärksamheten derpå, att i räkningen öfver Vexjö domkyrkokassa för sistnämnda år saknats verifiering af vissa deri upptagna inkomstposter; och då Eders Kongl. Maj:t i nåder anbefalt Domkapitlet att i anledning af denna Revisorerne framställning afgifva underdånigt utlåtande, får Domkapitlet efter redogörarens hörande och i enlighet med dennes yttrande i underdånighet meddela, att Revisorerne

erinran i anmärkt hänseende kommer att från och med innevarande år beaktas och efterleivas.

Vexjö Domkapitel den 12 Januari 1898.

Underdånigst:

N. J. O. H. LINDSTRÖM.

KARL HENNING.

S. E. MELANDER.

GUSTAF HAGLUND.

H. ANDERSSON.

ESAIAS EKEDAHL.

LUDVIG LARSSON.

Gust. Sundberg.

Lunds Domkapitels

underdåniga utlåtande i anledning af en af Riksdagens Revisorer gjord anmärkning angående utbetalning till Öfverintendenten H. Zettervall af arwode såsom arkitekt vid Lunds domkyrka.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 3 sistlidne December har Eders Kongl. Maj:t anbefalt Domkapitlet att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorerers uti afgifven revisionsberättelse gjorda anmärkning vid Lunds domkyrkas räkenskaper för år 1896, i hvilken anmärkning Revisorerne, med erinran att Öfverintendenten H. Zettervall såsom arkitekt vid Lunds domkyrka fortfarande uppbure den årliga lön af 4,000 kronor, som genom Kongl. brefvet den 15 Juli 1877 för hans tjenstetid honom i denna hans egenskap tilldelats, uttalat den mening, att det syntes tvifvelaktigt, huruvida domkyrkoarkitektens tjenstetid kunde anses fortgå äfven efter det restaurationen af domkyrkan numera afslutats.

I anledning häraf får Domkapitlet, med återställande af remissakten, underdånigst anföra att, då enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga stadga den 17 November 1859 värden och förvaltningen af Lunds domkyrka och hennes egendom är under inseende af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malnöhus län och Biskopsembetet i Lunds stift uppdragen åt ett särskildt domkyrkoråd och Domkapitlet förty icke har att med denna förvaltning taga befattning, Domkapitlet tillåter sig underdånigst hänvisa till det yttrande, som Domkapitlet i ärendet affordrat härvarande domkyrkoråd och som härhos bi-

fogas, anseende sig dock Domkapitlet böra till ytterligare belysning af frågan tillägga att, i motsats till den af Revisorerna uttalade mening, domkyrkoarkitektens tjänstetid så mycket hellre måste anses fortgå äfven efter det restaurationsarbetena å domkyrkan afslutats, som, på grund af den ändrade lydelse, som § 6 i ofvan åberopade nådiga stadga den 17 November 1859 erhållit genom Kongl. brefvet till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhuslän och Biskopsembetet i Lunds stift den 20 Juni 1871, vid domkyrkan skall vara anställd en ständig arkitekt med åliggande att hafva uppsigt öfver domkyrkan och de henne tillhörande byggnader, föreslå de åtgärder, som för deras vidmagthållande finnas nödiga, uppgöra i sådant afseende erforderliga ritningar och kostnadsförslag samt leda utförandet af beslutade arbeten.

Lunds Domkapitel den 26 Januari 1898.

Underdånigst:

PEHR EKLUND.

OTTO AHNFELT.

F. A. JOHANSSON.

P. WINGREN.

O. HOLMSTRÖM.

J. M. Sjögren.

Domkyrkorådets i Lund

yttrande.

Till Domkapitlet i Lunds stift.

Med anledning af hvad Riksdagens Revisorer i 1896 års revisionsberättelse anmärkt mot domkyrkorådets åtgärd att fortfarande till domkyrkans arkitekt, f. d. Öfverintendenten H. Zettervall, af domkyrkans medel utbetala en årlig lön af 4,000 kronor, får domkyrkorådet, med återställande af de remitterade handlingarne, endast åberopa, att denna löns storlek blifvit bestämd genom Kongl. Maj:ts nådiga bref den 15 Juni 1877, samt att densamma är upptagen till det belopp, hvarmed den nu utgår, uti den för domkyrkans tjänstemän och betjente gällande aflönings- och pensionsstat, hvilken, enligt Kongl. Maj:ts derå den 19 Juli 1889 meddelade nådiga stadfästelse, skall lända till efterrättelse intill utgången af år 1899.

Lund den 25 Januari 1898.

På domkyrkorådets vägnar:

PEHR EKLUND.

Oscar Pettersson.

Lunds Domkapitels

underdåniga utlåtande i anledning af en af Riksdagens Revisorer gjord anmärkning vid Lunds domkyrkas räkenskaper för år 1896.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 3 sistlidne December har Eders Kongl. Maj:t anbefalt Domkapitlet att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens Revisorerers uti afgifven revisionsberättelse gjorda anmärkning vid Lunds domkyrkas räkenskaper för år 1896 beträffande i vissa afseenden ofullständig verificering af domkyrkans inkomster.

I anledning häraf får Domkapitlet, med återställande af remissakten, underdånigst anföra att, då vården och förvaltningen af Lunds domkyrka och hennes egendom, enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga stadga den 17 November 1859, är under inseende af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län och Biskopsembetet i Lunds stift uppdragen åt ett särskildt domkyrkoråd och Domkapitlet förty icke har att med denna förvaltning taga befattning, Domkapitlet tillåter sig underdånigst att hänvisa till den förklaring, som i ärendet affordrats domkyrkorådet och som härhos bifogas.

Lunds Domkapitel den 26 Januari 1898.

Underdånigst:

PEHR EKLUND.

OTTO AHNFELT.

F. A. JOHANSSON.

P. WINGREN.

O. HOLMSTRÖM.

J. M. Sjögren.

**Domkyrkorådets i Lund
förklaring.**

Till Domkapitlet i Lunds stift.

Med anledning deraf att Riksdagens Revisorer i 1896 års revisionsberättelse förklarar sig hafva funnit de vid Lunds domkyrkas räkning för samma år fogade inkomstverifikationshandlingarne i vissa fall vara ofullständiga, får domkyrkorådet meddela, att bestyrkandet af de af Revisorerne uppräknade inkomsterna af ålder opåtaladt skett endast på sätt, Revisorerne påpekat, men att domkyrkorådet, då nu anmärkning häremot blifvit gjord, för framtiden

vill tillse, att, såsom Revisorerna hemställt, jemväl verifikationshandlingarne beträffande berörda inkomster förses med af vederbörande utfärdade intyg om deras rättighet.

Lund den 25 Januari 1898.

På domkyrkorådets vägnar:

PEHR EKLUND.

Oscar Pettersson.

Göteborgs Domkapitels

underdåniga utlåtande angående en af Riksdagens Revisorer gjord anmärkning vid Göteborgs domkyrkas räkenskaper för år 1896.

Till Konungen.

I anledning af nådig remiss den 3 nästlidne December uppå Riksdagens Revisorerers anmärkningar vid Göteborgs domkyrkas räkenskaper för år 1896, får Domkapitlet, med öfverlemnande af domkyrkorådets inkomna förklaring, för sin del i underdånighet tillkännagifva, att Domkapitlet ej har något att anföra utöfver hvad förklaringen innehåller.

Göteborgs Domkapitel den 12 Januari 1898.

Underdånigst:

E. H. RODHE.

ANTON ROSELL.

C. ADAM.

JULIUS ÖSTERBERG.

A. B. Magni.

Domkyrkorådets i Göteborg
yttrande.

Till Domkapitlet i Göteborg.

Jemlikt Domkapitlets resolution den 29 sistlidne December i anledning af Riksdagens Revisorerers, på sätt härhos återgående transsumt af revisions-

berättelsen för år 1897 utvisar, gjorda framställning får domkyrkorådet härmed öfverlemna åtta särskilda handlingar*), utgörande dels de inkomstverifikationer, som domkyrkorådet är i tillfälle att aflemna och dels allegat till omförmälda utgiftsposterna; viljande domkyrkorådet härvid erinra, att anmärkta posten 29 kronor, renhållningsafgift, afser förra hälften af år 1896 och ingår uti bifogade räkningen för hela året, slutande å 58 kronor.

Göteborg den 11 Januari 1898.

På domkyrkorådets vägnar:

ANTON ROSELL.

Emil Sandegren.

Bilaga.

Att det belopp, som den 5 Juni år 1896 till domkyrkoförsamlingens kassaförvaltare aflemnades såsom tiondeersättning utgjorde:

från Jönköpings län	kronor	109: 84
,, Elfsborgs ,, ...	,,	1,074: 03
eller tillsammans	kronor	1,183: 87.

Intygas.

Göteborg i domkapitelsexpeditionen den 12 Januari 1898.

Ex officio

A. B. Magni.

Konsistorienotarie.

---

*) Dessa handlingar komma att tillhandahållas Statsutskottet.

Register.

A.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Afkortningar</i> å statsverkets inkomster	Sid. 262.	
<i>Afvittringar</i> och skiften	” 196.	
<i>Akademien</i> för de fria konsterna	” 403.	
” Landtbruks-	” 197, 200.	552.
” Musikaliska	” 408.	
” Svenska	” 387.	
” Vetenskaps-	” 389.	
” Vitterhets-, historie- och antiquitets-.....	” 400.	
<i>Aktoratsräkning</i> , Kammarrättens	” 270.	
<i>Alfvesta—Karlskrona</i> , ang. transporten af artillerimateriel mellan	” 124.	521.
<i>Alingsås allmänna läroverk</i>	” 327.	
<i>Almarestäkets bros arrendemedels fond</i>	” 256.	
<i>Allmänna barnbördshuset</i>	” 379, 381.	646.
” <i>döfstuminstitutets f. d. do- nationsmedelsfond</i>	” 256.	
” <i>garnisonssjukhuset</i>	” 97.	
<i>Alnarps landtbruksinstitut</i>	” 207.	
<i>Andra Göta artilleriregemente</i> , dess kasernbyggnader	” 90.	
<i>Annonsmedel</i> , <i>influtna</i> , ang. utbetald provision å	” 152.	536.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Andersson, C. G.</i> , ang. ett till honom utanordnad men icke uttaget er- sättningsbelopp	Sid. 166.	
<i>Arbetareförsäkringsfonden</i>	” 256.	
<i>Arbetares olycksfallsförsäkring</i> , afsätt- ning till	” 143.	
<i>Arfprinsens palats</i>	” 6, 16.	493.
<i>Arméförvaltningen</i>	” 53, 79—94, 491.	499.
<i>Armén, den garnisonerade och den icke garnisonerade</i> , sammandrag öfver samtliga kostnader för	” 76.	
<i>Arméns pensionskassa</i>	” 446, 470, 472, 474.	
<i>Arrendeinkomster af kronans domäner</i> , uppgift å	” 297.	
<i>Artillericorpsen i Karlskrona</i> , ang. bestridande af intendenturväsendet vid	” 117, 119.	516.
<i>Artillerietablissemetet vid Göteborg</i> ...	” 66.	
” i Östersund	” 64.	
<i>Artillerimateriel, flottans</i> , ang. trans- porten af mellan Alfvesta och Karls- krona	” 124.	521.
<i>Asyler</i> , i Lund, Malmö och Piteå	” 370.	
<i>Askersunds allm. läroverk</i>	” 327.	582.

B.

<i>Barnbördshuset</i> , allmänna	” 379, 381.	646.
<i>Barnhus</i> , Stockholms allmänna	” 431.	
<i>Beklädnadsanslag</i> , sjöbeväringens	” 120.	516.
<i>Besigtningmöten</i> för prisbelönande af hästar	” 215.	
<i>Besparingarne</i> å de särskilda hufvud- titlarne; ang. dispositionen af	” 481.	
<i>Besparingskassa</i> , Disciplinkompaniets ...	” 64.	
<i>Besök</i> , Revisorernes	” 490.	
<i>Bevillningar</i> , ingående till statsverket	” 260.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Beväringen, sammandrag öfver samtliga kostnader för</i>	Sid. 78.	
<i>Beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond</i>	” 64, 74.	
<i>Beväringsmanskapets munderingsmedel</i>	” 70.	
<i>Bibelkommissionen</i>	” 440.	
<i>Bibelkommissionens fond</i>	” 256.	
<i>Biblioteket, Kongl.</i>	” 306.	
<i>Biljettprisen för resa Stockholm—Malmö</i>	” 194.	541.
<i>Biskopslöneregleringsfonden</i>	” 256.	
<i>Bjurfors, skogsskolan å</i>	” 301.	
<i>Blinda, institutet för</i>	” 413, 415.	648.
<i>Blinda, läroanstalterna för</i>	” 420.	
<i>Bodens beväring, fond för</i>	” 66.	
<i>Bollnäs, läroanstalt för öfveråriga döfstumma i</i>	” 418.	
<i>Borås allm. läroverk</i>	” 327, 328.	581, 600.
<i>Borås tekniska skola</i>	” 360.	
<i>Brandförsäkring af allmänna läroverkens hus, ang.</i>	” 327.	577.
<i>Bränvinskontrollbyrån</i>	” 226.	
<i>Brunskogs församlings aflöningsfond</i>	” 256.	
<i>Båtsmanshållens vakanssättning, ang.</i>	” 128.	

C.

<i>Centralinstitutet, gymnastiska</i>	” 364.	
<i>Chalmerska slöjdskolan</i>	” 360.	
<i>Civildepartementet</i>	” 142.	
<i>Civilstatens pensionsinrättning</i>	” 442, 470, 472, 474.	

Se äfven *K.*

D.

<i>Danviks hospital</i>	” 429.	
<i>Depositionsmedel, Öfverståthållareembetets</i>	” 167.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Enköpings allmänna läroverk</i>	Sid. 327.	577.
<i>Eskilstuna d:o d:o</i>	” 327.	582.
<i>Eskilstuna tekniska skola</i>	” 360.	
<i>Experimentalfält, Landtbruksakademi- ens; utgående anslag till m. m.</i>	” 199.	
F.		
<i>Filipstads allm. läroverk</i>	” 327.	593.
<i>Filénska testamentsfonden</i>	” 256.	
<i>Finansdepartementet</i>	” 224.	
<i>Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå</i>	” 226.	
<i>Finspongs styckebruk, ang. eganderätten till den därför upplåtna kronomark</i>	” 242, 492.	569.
<i>Fiskerinäringens befrämjande; fonden för</i>	” 256.	
<i>Fiskerinäringens understöd; anslag till Flahult, Svenska mosskulturföreningens försöksfält vid</i>	” 222.	
.....	” 176.	
<i>Flottans pensionskassa</i>	” 451, 470, 472, 474.	
<i>Flottans stationer i Karlskrona och Stockholm</i>	” 120, 125.	516.
<i>Flottans värfvade stam, ang. åtskilliga förhållanden vid</i>	” 125.	516.
<i>Flottans reglemente, angående omar- betning af</i>	” 123.	520.
<i>Flyinge hingstdepot</i>	” 213, 218.	561.
<i>Folkskolelärare- och lärarinnesemina- rierna</i>	” 314.	
<i>Folkskolelärarnes pensionsinrättningar</i>	” 464, 470, 472, 474.	
<i>Folkundervisningen</i>	” 350.	
<i>Folkundervisningens befrämjande, Säll- skapet för</i>	” 352.	
<i>Fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden</i>	” 256.	
” för fiskerinäringens befrämjande	” 256.	
” för svenska hornboskaps- och får- afvelns förädling	” 256.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Fonder, af Statskontoret förvaltade ...</i>	Sid. 256.	
" som förut varit ställda under Arméförvaltningen	" 74.	
" och kassor tillhörande 4:de hufvudtiteln	" 64.	
<i>Fredsförvaltningskomitén, kostnader för</i>	" 82.	504.
<i>Fria konsternas akademi .....</i>	" 403.	
<i>Fryksände pastorats regleringsfond ...</i>	" 256.	
<i>Fångvårdsstyrelsen .....</i>	" 30, 32.	497.
<i>Förenade mötespassevolanskassornas fond .....</i>	" 64, 74, 86, 256, 491.	502.
<i>Förskott, oredovisade, Arméförvaltningens, ang. ....</i>	" 79.	499.
<i>Försäljningsmedel för vissa områden i Göteborg .....</i>	" 66.	

G.

<i>Garnisonerade och den icke garnisonerade armén, kostnader för .....</i>	" 76.	
<i>Garnisonssjukhuset, allmänna .....</i>	" 97.	
<i>Gefle, fonden för en minstation till skyddande af inloppet till .....</i>	" 256.	
<i>Gefle navigationskola .....</i>	" 138, 140.	522.
<i>Generallandtmäterikontoret .....</i>	" 156.	
<i>Generalpoststyrelsen .....</i>	" 275.	
<i>Generalstabens topografiska arbeten. Se Rikets allmänna kartverk.</i>		
<i>Geologiska undersökningar; anslag till fortsättning af .....</i>	" 220.	
<i>Gieseckes, J. S., donationsfond, se Nationalmuseum.</i>		
<i>Grefve Erik Posses donationsfond .....</i>	" 256.	
<i>Gripsholms slott .....</i>	" 10, 18, 20.	493.
<i>Gymnastiska centralinstitutet .....</i>	" 364.	
<i>Göta artilleriregemente, Andra, dess kasernbyggnader .....</i>	" 90.	
<i>Göta Hofrätt .....</i>	" 27.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Göteborg</i> , artillerietablissemnet i	Sid. 66.	
” försäljningsmedel för vissa om- råden i	” 66.	
<i>Göteborgs femklassiga läroverk</i>	” 327.	588.
<i>Göteborgs domkyrka</i>	” 434, 439.	656.
” <i>hospital</i>	” 371.	
” <i>navigationsskola</i>	” 138, 140.	522.
” <i>tekniska skola</i>	” 360.	

H.

<i>Haga lustslott och park</i>	” 13, 18.	493.
<i>Halmstads allm. läroverk</i>	” 327.	588.
<i>Handels- och sjöfartsfonden</i>	” 256.	
<i>Handelsflottans pensionsanstalt</i>	” 454, 470, 472, 474.	
<i>Hernösands domkyrka</i>	” 434.	
” <i>hospital</i>	” 371.	
” <i>navigationsskola</i>	” 138, 140.	522.
<i>Hingstdepoterna å Strömsholm och Flyinge</i>	” 213, 215.	558.
<i>Hjelmaren, fonden för underhåll af segeldjupet i</i>	” 256.	
<i>Hof- och slottsstaterna</i>	” 5, 18.	493.
<i>Hofrätt, Göta</i>	” 27.	
” <i>Svea</i>	” 25.	
<i>Hofrätten öfver Skåne och Blekinge</i>	” 28.	
” <i>Krigs-</i>	” 29.	
<i>Hornboskaps- och fårafvelns föräd- ling; fonden för</i>	” 256.	
<i>Hospital och asyler</i>	” 370, 375, 492.	624.
<i>Hospitalsväsendet; redogörelsen för der- till anslagna medel</i>	” 370, 375, 492.	624.
<i>Hufvudbok, Arméförvaltningens</i>	” 79, 80, 91.	499.
<i>Hufvudtiteln, första</i>	” 5—21.	493.
” <i>andra</i>	” 22—33.	497.
” <i>tredje</i>	” 34—52.	
” <i>fjerde</i>	” 53—100, 491.	499.
” <i>femte</i>	” 101—141.	516.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Hufvudtiteln</i> , sjette	Sid. 142—223, 491.	536.
” sjunde	” 224—301, 492.	563.
” åttonde	” 302—441, 492.	576.
” nionde	” 442—475.	
<i>Hunneberg</i> , skogsskolan å	” 301.	
<i>Husqvarna gevärsfaktori</i> , ang. egande- rätten till den dertill upplåtna mark	” 229, 492.	567.
<i>Hvitfeldtska stipendiefonden</i>	” 344.	
<i>Hästgardets nya kasernetablissemant</i>	” 66.	
<i>Högsta domstolen</i>	” 23.	
<i>Högre lärarinneseminariet</i>	” 346.	

I.

Indelta armén; sammandrag öfver samtliga kostnader för, se *Garnisonerade armén*.

<i>Indragningsstaterna</i> , Pensions- och ...	” 442.	
<i>Inkomster</i> , statsverkets	” 258.	
” afkortningar å	” 262.	
<i>Institutet för blindas</i>	” 413, 415.	648.
<i>Invalid- och pensionsfond</i> , beväring- manskapets	” 64, 74, 256.	
<i>Invalidhusfonden</i>	” 64, 74, 256.	
<i>Isoleringssystemet</i> , ang. olika använd- ning af vid vissa hospital	” 377.	624.

J.

Jemföringstabeller mellan statsinkomsternas beräknade och influtna be-
lopp m. m. ....

<i>Jemtlands roteringskassa</i>	” 476.	
<i>Jemtlandska renbetesfjellens skogsfond</i>	” 99.	
<i>Jernvägsbyggnader</i> , statens	” 256.	
<i>Jernvägsmedlen</i> , sammandrag af	” 180.	
<i>Jernvägsstyrelsen</i>	” 186.	
	” 178, 190.	541.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Jernvägstrafik, Statens</i>	Sid. 178, 192.	541.
" " tabell öfver in- komster och ut- gifter	" 188.	
<i>Jernvägstrafiks, Statens, pensionsinrätt- ningar</i>	" 456, 470, 472, 474.	
<i>Johnsonska donationsfonden</i>	" 256.	
<i>Justeringsbyrå, Finansdepartementets</i> ...	" 226.	
<i>Justitiedepartementet</i>	" 22.	
<i>Justitiekanslersemetet</i>	" 24.	
<i>Justitierevisionen, Nedre</i>	" 23.	
<i>Jönköping, länsfängelset i</i>	" 32.	
<i>Jönköping, kasernetablissemnetet i</i>	" 90.	

K.

<i>Kalmar domkyrka</i>	" 434.	
<i>Kalmar navigationsskola</i>	" 138, 140.	522.
<i>Kammararkivet, ang.</i>	" 228.	563.
<i>Kammarkollegium</i>	" 228.	563.
<i>Kammarrätten</i>	" 269.	
<i>Kammarrättens aktoratsräkning</i>	" 270.	
<i>Kapplöpningspris, ang. utbetalning af vissa</i>	" 85, 491.	502.
<i>Karl XII:s monument, fonden för</i>	" 256.	
<i>Karolinska mediko-kirurgiska institutet</i> ..	" 340, 343.	611.
<i>Karlsborgs fästning och Vaberget</i>	" 90, 491.	512.
<i>Karlshamns allmänna läroverk</i>	" 327.	587.
" <i>navigationsskola</i>	" 138, 140.	522.
<i>Karlskrona allmänna läroverk</i>	" 327.	587.
" <i>artillericorps, ang.</i>	" 117, 119.	516.
" <i>flottans station i</i>	" 125.	516.
" <i>sjöbefästningar, ang. för- svaret för</i>	" 90.	515.
<i>Karlstad, landshöfdingebostället i</i>	" 273.	569.
" <i>länsfängelset i</i>	" 32.	
<i>Karlstads domkyrka</i> .. .	" 434.	
<i>Kartverket, ekonomiska</i>	" 158.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Kartverket, geologiska</i>	Sid. 210.	
<i>Kasernetablissemant, Hästgardets nya,</i>	” 66.	
<i>Kavalleriofficerare å tjenstehästar, ang.</i> <i>utbetalningen af kapplöpningpris</i> <i>till</i>	” 85, 491.	502.
<i>Kolleberga, skogsskolan å</i>	” 301.	
<i>Komitéer, kostnader för</i>	” 478.	
<i>Kommerskollegium</i>	” 144.	
<i>Kongl. biblioteket</i>	” 306.	
<i>Kongl. och Hvitfeldtska stipendieinrätt-</i> <i>ningen</i>	” 344.	
<i>Kongl. slottet</i>	” 5, 6, 16.	493.
<i>Konsistorierna och läroverken</i>	” 314, 327.	577.
<i>Konsistorium i Göteborg</i>	” 326.	
” i <i>Hernösand</i>	” 322.	
” i <i>Kalmar</i>	” 320.	
” i <i>Karlstad</i>	” 320.	
” i <i>Linköping</i>	” 314.	
” i <i>Lund</i>	” 318.	
” i <i>Skara</i>	” 316.	
” i <i>Stockholm</i>	” 322.	
” i <i>Strengnäs</i>	” 316.	
” i <i>Upsala</i>	” 314.	
” i <i>Vesterås</i>	” 316.	
” i <i>Vexjö</i>	” 318.	
” i <i>Visby</i>	” 322.	
<i>Konstantinopel; sammandrag af räk-</i> <i>skaperna öfver hyresinkomsten af</i> <i>kronans fastighet i</i>	” 51.	
<i>Konsulat- och expeditionsavgifter, upp-</i> <i>gifter om beloppet af</i>	” 46.	
<i>Konsulattjenstemäns inkomster af expe-</i> <i>ditionsavgifter</i>	” 50.	
<i>Kontroll- och justeringsbyrå, Finans-</i> <i>departementets</i>	” 226.	
<i>Kontrollverket</i>	” 27.	
<i>Krigshofrätten</i>	” 29.	
<i>Krigsmanshusfond, Vadstena</i>	” 64, 74, 84.	500.

	Revisionsberättelsen.	Utlåtanden.
<i>Krigsskolan</i>	” 95.	
<i>Krigsskolans chef, ang. hans förordnande till t. f. regementschef m. m.</i>	” 86, 491.	499.
<i>Krigsskolestipendiefond</i>	” 256.	
<i>Kristinehamn, läroanstalten för blinda</i>	” 420.	
<i>Kristinehamns allmänna läroverk</i>	” 327.	593.
” hospital	” 370, 376, 492.	624.
<i>Kronohäktet i Norrköping</i>	” 32.	
<i>Kronoräkenskaper, Stockholms stads, och länens landsböcker</i>	” 168.	
<i>Kungsholmens fästning</i>	” 66.	

L.

<i>Lamms, Jaques, priset och stipendiefond, se Nationalmuseum.</i>		
<i>Landsböcker, länens</i>	” 168.	
<i>Landskrona allmänna läroverk</i>	” 327.	587.
<i>Landbruksakademien</i>	” 197, 200.	552.
<i>Landbruksinstitut, Alnarps</i>	” 207.	
” Ultuna	” 202, 206.	554.
<i>Landbruksskolor; anvisade anslag till Landbruksstyrelsen</i>	” 210.	
<i>Landbrukstyrelsen</i>	” 174.	
<i>Landt försvarsdepatementet</i>	” 53.	
<i>Landtmannaskolor; anvisade anslag till Landtmäterikontoret</i>	” 210.	
<i>Landtmäterikontoret</i>	” 156.	
<i>Lidköpings allmänna läroverk</i>	” 327.	581.
<i>Lifrustkammaren</i>	” 309.	
<i>Linköpings domkyrka</i>	” 434.	
<i>Lotsstyrelsen</i>	” 134.	
<i>Luleå allmänna läroverk</i>	” 327.	595.
<i>Lunds domkyrka</i>	” 434, 437, 438.	653.
” hospital och asyl	” 370.	
” universitet	” 337.	
<i>Lustslotten, Kongl.</i>	” 8, 16.	493.
<i>Längmanska donationsfonden</i>	” 256.	
<i>Länsfängelserna i Jönköping och Karlstad</i>	” 32.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Länsräkenskaperna</i> , sammandrag af ...	Sid. 168.	
<i>Lärarynnesseminariet</i> , Högre	” 346.	
<i>Läroverken</i> , allmänna	” 314, 327.	577.
” ” ang. kostnaden för hvarje lärjunge vid	” 326.	
<i>Läroverkshus</i> , ang. brandförsäkring af	” 327.	577.

M.

<i>Malmö asyl</i>	” 370.	
” <i>navigationsskola</i>	” 138, 140.	522.
” <i>tekniska skola</i>	” 360.	
<i>Manufakturförlagslånefonden</i>	” 256.	
<i>Marieberg, ammunitionsfabriken å</i> ...	” 90.	
<i>Mariestads allm. läroverk</i>	” 327.	581.
” <i>domkyrkas Stora kista</i> ...	” 434.	
<i>Marinförvaltningen</i>	” 101, 116.	516.
<i>Mariningeniörsstaten</i> , ang.	” 116.	516.
<i>Marma</i> , skogsskolan å	” 301.	
<i>Materialprofvningsanstalten vid Tek-</i> <i>niska högskolan</i> , ang.	” 358, 492.	613.
<i>Medicinalstyrelsen</i>	” 366.	
<i>Medicinalstyrelsens redovisning för till</i> <i>hospitalsväsendet anslagna medel</i>	” 370, 375.	624.
<i>Mejeriskolor</i> , lägre; anvisade anslag till	” 210.	
<i>Militärsällskapets i Stockholm krigs-</i> <i>skolestipendiefond</i>	” 256.	
<i>Mossebo m. fl. fastigheter</i>	” 64.	
<i>Mosskulturföreningens försöksfält</i>	” 176.	
<i>Munderingsmedel</i> , beväringmanskapets	” 70.	
” <i>stamtruppens</i>	” 68.	
<i>Musikaliska akademien</i>	” 408.	
<i>Myntverket</i>	” 265.	
<i>Mötespassevolanskassornas fond</i>	” 64, 74, 256.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
N.		
<i>Nationalmuseum</i>	Sid. 308.	
<i>Naturhistoriska riksmuseum</i>	” 389.	
<i>Nautisk-meteorologiska byrån</i>	” 133.	
<i>Navigationsskolorna</i>	” 138, 140.	522.
<i>Noréenska testamentsfonden</i>	” 256.	
<i>Norrbottnens hästjägareskvadronsfond</i>	” 64, 74, 87, 250.	510.
,, <i>regemente, rekryterings-</i> <i>kostnader vid</i>	” 84.	510.
<i>Norrköping, kronohäktet och tvångs-</i> <i>arbetsanstalten i</i>	” 32.	497.
,, <i>rekrytskolan i</i>	” 90.	
<i>Norrköpings tekniska skola</i>	” 360, 363.	621.
<i>Norrlands artilleriregemente, ang. åt-</i> <i>skilliga kostnader för</i>	” 87.	510.
<i>Nya elementarskolan i Stockholm</i>	” 324.	
<i>Nyberg, E. C., donation af, till Institutet</i> <i>för blindas</i>	” 415.	648.
<i>Nyköpings allmänna läroverk</i>	” 327.	582.
,, <i>hospital</i>	” 370.	
<i>Nystrand, C. I., ang. till honom ut-</i> <i>gående godtgörelse för till förvaring</i> <i>mottagna effekter</i>	” 192.	541.
O.		
<i>Odlingslånefonderna, äldre och nya</i> ...	” 256.	
<i>Olycksfallsförsäkring, arbetares, af-</i> <i>sättning till</i>	” 143.	
<i>Omberg, skogsskolan å</i>	” 301.	
<i>Ordinarie inkomster, statsverkets</i>	” 258.	
<i>Oscar-Fredriksborgs fästning, fonder</i> <i>för befästringsarbeten m. m. vid</i> ...	” 66.	
<i>Oscarshamns allmänna läroverk</i>	” 327.	515.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
Ottenby f. d. stuteri	Sid. 213.	
„ remontdepot, ang. utfodringen af remonter vid	„ 93.	511.

P.

<i>Palmqvistska fonden</i> till Stockholms befästade	„ 256.	
<i>Patent- och Registreringsverket</i>	„ 150, 152.	536.
<i>Pedagogierna</i>	„ 314.	577.
<i>Pensionsanstalt, Handelsflottans</i>	„ 454, 470, 472, 474.	
<i>Pensionsfond, beväringsskapskapets</i>	„ 64, 74, 256.	
<i>Pensionsinrättningar, civilstatens</i>	„ 442.	
„ folkskolelärares	„ 464.	
„ statens jernvägstrafiks	„ 456.	
„ telegrafverkets	„ 460.	470, 472, 474.
<i>Pensionskassa, arméns</i>	„ 446.	
„ flottans	„ 451.	
<i>Pensions- och indragningsstaterna</i>	„ 442.	
<i>Piteå, hospitalet och asylen i</i>	„ 370.	
<i>von Platens, Baltzar, stipendiefond</i> ..	„ 256.	
<i>Posses, Grefve Erik, donationsfond</i>	„ 256.	
<i>Postsparbanken</i>	„ 278.	
<i>Postverket</i>	„ 275.	
<i>Presterskapets enke- och pupillkassa</i> ..	„ 467, 470, 472, 474.	
„ löneregleringsfond	„ 256.	
<i>Profvningsanstalten vid Tekniska hög- skolan, ang.</i>	„ 358, 492.	613.
<i>Propriebalanser, upptagna i Arméför- valtningens hufvudbok och Kam- marrättens aktoratsräkning, ang. skiljaktigheter mellan</i>	„ 91.	502.
<i>Proviandartiklar, ang. upphandlingen af för Karlskrona artillericorps er- forderliga</i>	„ 119.	516.
<i>Provision å influtna annonsmedel, ang. utbetalning af</i>	„ 152.	536.

R.

<i>Ramsele pastorsboställes skogsförsäljningsmedels fond</i>	Sid. 256.	
<i>Regementsförvaltningarnes redogörelser för stamtruppens munderingsmedel; sammandrag af</i>	” 68.	
<i>Regementsförvaltningarnes redogörelser för beväringssmanskapets munderingsmedel; sammandrag af</i>	” 70.	
<i>Reglemente, nytt för flottan, komité för Rekryteringskostnader, ang. utbetalning af</i>	” 123.	520.
<i>Rekrytskolan i Norrköping</i>	” 83.	510.
<i>Remontdepoten vid Ottenby</i>	” 90.	
<i>Resekostnader, för en t. f. regementschef</i>	” 93.	511.
<i>Reservationer, Statsrevisorernes</i>	” 86, 491.	499.
<i>Riddarholmskyrkan</i>	” 491.	
<i>Rikets ekonomiska kartverk</i>	” 274.	
<i>Riksarkivet</i>	” 158.	
<i>Riksmuseum, naturhistoriska</i>	” 304.	
<i>Roteringskassa, Jemtlands</i>	” 389.	
<i>Räkenskaper, Arméförvaltningens, ang.</i>	” 99.	
	” 79.	499.

S.

<i>Scharps, J. H., donationsfond, se Nationalmuseum.</i>		
<i>Schillers, Gustaf, stipendiefond</i>	” 344.	
<i>Seminarium för bildande af lärarinnor</i>	” 346.	
<i>Serafimerlasarettet</i>	” 425.	
<i>Sifferuppgifternas öfverensstämmelse med räkenskaperna, ang. ansvarigheten för</i>	” 491.	
<i>Sillre, Skogsskolan å</i>	” 301.	
<i>Sjukkasors bildande, afsättning till</i> ...	” 143.	

	Revisions-berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Sjöbeväringens vapenöfningar m. m.</i>		
ang.	Sid. 120.	519.
<i>Sjöfartsfonden</i>	” 256.	
<i>Sjöförsvarsdepartementet</i>	” 101.	
<i>Sjökarteverket</i>	” 132.	
<i>Sjökrigsskolan</i>	” 129.	
<i>Sjömätningar, anslaget för</i>	” 132.	
<i>Skara domkyrka</i>	” 434, 436.	650.
” läroanstalt för öfveråriga döfstumma	” 418.	
” veterinärrättningen i	” 385.	647.
<i>Skellefteå allm. läroverk</i>	” 327.	595.
<i>Sjömanscorps, flottans</i>	” 125.	516.
<i>Skiften och afvittringar</i>	” 196.	
<i>Skogsfond, Jemtländska renbetesfjellens</i>	” 256.	
<i>Skogsinstitutet</i>	” 298.	
<i>Skogsskolorna</i>	” 301.	
<i>Skrifmaterialer och expenser m. m., 5:e hufvudtitelns anslag till</i>	” 123.	520.
<i>Skånska Hofrätten</i>	” 28.	
<i>Slott, Stockholms, anslaget till reparationer å</i>	” 5, 16.	493.
<i>Slottet, Kongl., anslag till brandväsendet m. m. vid</i>	” 6, 16.	493.
<i>Slottskassans skulder</i>	” 16.	493.
<i>Släpjakter, ang. kostnader för</i>	” 86, 491.	502.
<i>Småskolelärares m. fl.:s ålderdomsunderstödsanstalt</i>	” 466.	
<i>Stamtruppens munderingsmedel</i>	” 68.	
<i>Statens embetsverk i hufvudstaden, fonden för anordnande af lokaler för</i>	” 256.	
<i>Statens jernvägsbyggnader</i>	” 180.	
” <i>jernvägsstyrelse</i>	” 178, 192, 491.	541.
” <i>jernvägstrafik</i>	” 178, 192, 491.	541.
” <i>jernvägstrafiks pensionsinrättningar</i>	” 456, 470, 472, 474.	
<i>Statistiska centralbyrån</i>	” 154.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Statsbanornas transportmateriel, ang.</i>		
inköp af	Sid. 193.	541.
<i>Statskontoret</i>	” 250.	
<i>Statskontorets fonder</i>	” 256.	
<i>Statsinkomsterna, jämföringstabeller mel-</i> <i>lan deras beräknade och influtna</i> <i>belopp</i>	” 476.	
<i>Statsverkets inkomster</i>	” 258.	
” ” afkortningar å	” 262.	
” ” skulder och tillgångar ...	” 4.	
<i>Stipendiefond, Baltzar von Platens</i>	” 256.	
” Gustaf Schillers	” 344.	
<i>Stipendieinrättning, Kongl. och Hvit-</i> <i>feldtska</i>	” 344.	
<i>Stockholm, flottans station i</i>	” 125.	516.
<i>Stockholm—Malmö; ang. biljettprisen</i> <i>för resa mellan</i>	” 194.	541.
<i>Stockholms allmänna barnhus</i>	” 431.	
<i>Stockholms centralstation, ang. godt-</i> <i>görelsen för der förvarade effekter</i>	” 192.	541.
” <i>hospital</i>	” 370.	
” <i>navigationskola</i>	” 138, 140.	522.
” <i>slott; anslag till reparatio-</i> <i>ner å</i>	” 5, 16.	493.
” ” anslag till brandvä- <i>sendet och yttre lys-</i> <i>hållning å</i>	” 5, 16.	493.
” <i>stads kronoräkenskaper och</i> <i>länens landsböcker</i> ...	” 168.	
” <i>läroverks byggnads-</i> <i>fond</i>	” 324.	
” <i>undervisningsverk</i>	” 322.	
” <i>tekniska skola</i>	” 360.	
<i>Strengnäs domkyrka</i>	” 434, 436.	651.
<i>Strömsholms hingstdepot</i>	” 213, 216.	538.
” <i>ridskola</i>	” 86, 491.	508.
” <i>slott</i>	” 15, 16.	493.
<i>Strömstads allm. läroverk</i>	” 327.	588.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Strömstads navigationsskola</i>	Sid. 138, 140.	522.
<i>Stuteriöfverstyrelsen och stuterierna</i> ...	” 213, 216.	538.
<i>Stämpeluppbörd</i>	” 264.	
<i>Sundsvalls allm. läroverk</i>	” 327.	595.
<i>Svalander, K., ang. bristande verificering af till honom utbetaldt arvode</i> ..	” 166.	540.
<i>Svea Hofrätt</i>	” 25.	
<i>Svea ingenjörsbataljons kasern, fond för utvidgning af</i>	” 66.	
<i>Svenska akademien</i>	” 387.	
<i>Svenska Mosskulturföreningens försöksfält</i>	” 178.	
<i>Svenska trädgårdsföreningens elevskola</i> ..	” 212.	
<i>Sveriges geologiska undersökning</i>	” 220.	
<i>Sällskapet för folkundervisningens befrämjande</i>	” 352.	

T.

<i>Tekniska högskolan</i>	” 355, 358, 492.	613.
<i>Tekniska skolorna</i>	” 360, 363.	621.
<i>Telefonmedel</i>	” 283, 285.	573.
<i>Telegrafstationen å Vaxholms fästning</i> ..	” 64.	
<i>Telegrafstyrelsens räkenskaper, ang. nytt formulär för</i>	” 285.	573.
<i>Telegrafverket</i> ..	” 281, 285.	573.
<i>Telegrafverkets pensionsinrättningar</i>	” 460, 470, 472, 474.	
<i>Tillverkningsavgifter; byrån för kontrollen å</i>	” 226.	
<i>Topografiska arbetena</i>	” 158.	
<i>Trafikinkomster och utgifter å statens jernvägar 1886—1896</i>	” 188.	
<i>Transportmateriel, ang. inköp af den för statens jernvägar erforderliga</i> ..	” 193, 491.	541.
<i>Trelleborgs allm. läroverk</i>	” 327.	587.
<i>Trosspassevolansfonden</i>	” 64, 74, 256.	
<i>Trädgårdsföreningens elevskola</i>	” 212.	

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Tullverket</i>	Sid. 287.	
<i>Tvångsarbetsanstalten i Norrköping</i> ...	” 32.	497.

U.

<i>Uddevalla allm. läroverk</i>	” 327.	588.
<i>Ulriksdals slott</i>	” 11, 16.	493.
<i>Ultuna landtbruksinstitut</i>	” 202, 206.	554.
<i>Undsättningsfonden</i>	” 256.	
<i>Universitet, Lunds</i>	” 337.	
” , <i>Upsala</i>	” 329, 333.	601.
<i>Upsala domkyrka</i>	” 434.	
” <i>hospital</i>	” 370, 376.	624.
<i>Upsala universitet</i>	” 329, 333.	601.
<i>Utrikesdepartementet</i>	” 34.	

V.

<i>Vadstena allm. läroverk</i>	” 327.	578.
<i>Vadstena hospital</i>	” 370.	
” <i>krigsmanshusfond</i>	” 64, 74, 84, 256.	500.
” <i>läroanstalt för öfveråriga döfstumma</i>	” 418.	
<i>Vakanssättning, båtsmanshållets, ang.</i>	” 128.	516.
<i>Vapenöfningar, sjöbeväringens</i>	” 120.	519.
<i>Varbergs allm. läroverk</i>	” 327.	588.
<i>Varumärken, uppgift å registrerade</i> ...	” 151.	
<i>Vaxholms fästning, telegrafstationen å</i>	” 64.	
<i>Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästningar, fond för befästnings- arbeten m. m. vid</i>	” 66.	
” ” <i>ang. minförsvaret för m. m.</i>	” 88.	515.
” ” <i>ang. saknaden af vatten- och afloppsledningar vid</i>	” 93.	512.
<i>Vesternorrlands regemente, ang. rekry- teringskostnader vid</i>	” 83.	510.
<i>Vesterviks allm. läroverk</i>	” 327.	578.
<i>Vesterviks navigationsskola</i>	” 138, 140.	522.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
<i>Vesterås domkyrka</i>	Sid. 434.	
<i>Westzynthii testamentsfond</i>	” 256.	
<i>Vetenskapsakademien</i>	” 389.	
<i>Veterinärinrättningen i Skara</i>	” 385.	647.
<i>Veterinärinstitutet</i>	” 382.	
<i>Vexjö domkyrka</i>	” 434, 436.	652.
” <i>hospital</i>	” 370.	
” <i>läroanstalt för blinda</i>	” 420.	
<i>Visby allm. läroverk</i>	” 327.	599.
” <i>domkyrka</i>	” 434.	
” <i>hospital</i>	” 370.	
” <i>navigationsskola</i>	” 138, 140.	522.
<i>Vitterhets-, historie- och antiqvitets- akademien</i>	” 400.	
<i>Volontärvakansfonden</i>	” 64, 74, 256.	
<i>Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen</i>	” 170.	
<i>Värfningspenningar, ang. utbetalning af</i> <i>Värfvade armén; sammandrag öfver</i> <i>samtliga kostnader för, se Garni- sonerade armén.</i>	” 83.	510.
<i>Värfvade stam, flottans, ang.</i>	” 125.	521.
Y.		
<i>Ystads allm. läroverk</i>	” 327.	587.
Z.		
<i>Zetterwall, H., ang. hans arvode såsom</i> <i>arkitekt vid Lunds domkyrka</i>	” 437.	653.
Å.		
<i>Ålderdomsunderstödsanstalt, småskole- lärares m. fl.</i>	” 466.	
<i>Ålderstillägg, anslaget å 4:e hufvud- titeln till</i>	” 81.	499.
<i>Åmåls allm. läroverk</i>	” 327.	593.

Ö.

<i>Öfverintendentsembetet</i>	Sid. 271, 273.	569.
<i>Öfveråriga döfstumma, läroanstalterna</i> <i>för</i>	” 418.	
<i>Öfversigt öfver statsverkets tillgångar</i> <i>och skulder</i>	” 4.	
<i>Öfverståthållareembetet</i>	” 164, 166.	540.
<i>Öfverståthållareembetets depositions-</i> <i>medel</i>	” 167.	
<i>Örebro slott, ang. användningen af åt-</i> <i>skilliga lokaler inom</i>	” 273.	569.
<i>Örebro tekniska skola</i>	” 360.	
<i>Örnsköldsviks allm. läroverk</i>	” 327.	595.
<i>Östersund, artillerietablissemnetet i</i>	” 64.	